

Pavel Kunaver:

Vzgojni pomen planinskega smučanja

Ko so v jeseni pastirji odgnali s planinskih pašnikov živino, se je do nedavnih časov porazgubil tok planincev in je oživel šele, ko se je živina vračala na zopet zelene »planine«. V »mrtvi« zimski sezoni so le izjemni ljubitelji planin ob kratkih zimskih dnevih pregazili globoki sneg in se vzpeli na vrhove v planinskem svetu, katerega nepopisni sneženi čar jih je vabil in vedno izvabil. Pri vablivosti teh krasot je bilo mnogo poklicanih, a malo izvoljenih; kajti napori so na zimskih turah neprimerno večji kakor na poletnih — če se ne poslužiš s muči! Da, smučem se moramo zahvaliti, da so pričele množice slediti zimskim planincem v osrčje in na vrhove gora skozi vso dolgo zimsko dobo. Le tam pod strmimi skalnatimi stenami odloži planinec smučke, sicer pa mu je na smučeh planinski svet obsežnih planot in dolgih kont mnogo bolj odprt kakor poleti, ko se mora pri vsakem koraku boriti niže doli z rastlinjem, više gori pa s skalovjem in z obsežnimi melišči, preko katerih se ti pot tako neskončno in utrudljivo vleče. Sneg pokrije v planinah na metre debelo vso pokrajino, izravna skrotje in kotanje, olajša s smučkami oboroženim nogam vzpon navzgor, predvsem pa te navzdol popelje v naglem, bajnem smuku, počasnim nogam neznan polet in nepopisni užitek. Višek uživanja pa je občutek, da si zopet v prekrasnem gorskem svetu, ki te, majhno človeško bitje, prešinja s svojo krasoto in mogočnostjo do dna duše in te v meglene doline vrača vsega prerojenega.

Smučanje v planinah daje človeku, posebno mlademu, najidealnejšo priliko, da izrabi svoje moči in sposobnosti ter na plemenit in koristen način zadovoljuje koprnečim nagonom, ki bi posebno zopet pri mladem lahko ušli na napačno pot. Smučanje po planinah je izmed najboljših vzgojnih sredstev za neukrotljivo mladino. Kjer beseda ne zaleže, kjer je kazni brez učinka, tam izpostavi mladega, po činih strmečega človeka naravnost vplivu največje zemske lepote, ki pa se odpre le po velikem trudu, a trud poplača z bogatimi obrestmi. Naravnost čudežno deluje prost smuk v sproščeni prirodi.

Smučanje v gorah izziva na boj s težavami, včasih — če si jih poželiš — tudi z nevarnostmi. Toda to bojevanje s čisto, resno prirodo ti prinese veliko zadoščenje in ogromno korist. V tebi so gotovo skrite še nepoznane, neodkrite sile. Ta borba zunaj v zimski prirodi jih obudi, oplodi. Pogum, prisotnost duha, energija, lastnosti, ki jih v vsakdanjem življenju tako nujno potrebujemo — te se razvijajo, rastejo in podarijo veselo samozavest, ki te krepi in vodi do novih dejanj, ne samo v gorah, tudi doli v dolinskem svetu.

Solnčna pobočja in zasnežene strmine, ki si jih navzgor grede premagal ves znojen, a jih izkoristiš na umeten način, dol se smučajoč, krepko vzgajajo značaj. Če si se na smučkah povzpel više gori, ko si se z njimi na nogah lotil krajev, ki so brez smučiči nedostopni ali pa dovoljujejo pristop peš le najvztrajnejšemu planincu, potem boš po takih turah prišel v dolino utrjen in previden, da boš za ovire in borbe v življenju, a tudi telesno pripravljen, če bi te posebna dolžnost, recimo zimska vojska, klicala v obrambo planin.

Pozimi gore smučarju širijo obzorje in spoznanje. Zasnežena pobočja in gozdovi in skalovje kažejo nasproti poletnim povsem nove, tisočere oblike, ki mikajo k proučevanju, spoznavanju ter odkrivanju nove, redke, le smučarju pristopne lepote; resen postaja on in samozavesten, pa tudi utrjen v svojih nazorih in v značaju.

Če si se na smučkah povzpel v kraje, kjer moraš prestatiti tudi nevarnost, ko zadeneš ob večje težave in si užitek priboriš s trudom, ne boš tudi v drugem oziru odšel nepoplačan! Življenje, ki se ti je v dolini morda zdelo prazno, se ti iznova zazdi lepo. In tovariši? V dolini ti niso pomenili kdo ve koliko; ko pa si tu gori skrbel za njihovo varnost, si jih vzljubil in začel ceniti! Res, tako planinsko smučanje, take planinske smučarske ture izzvené kakor visoke simfonije življenja; to more prav razumeti le človek, ki jih je doživel. Nikdar mu ne bo zanje žal, sreča ga bo prevečala, kadar se bo nanje spomnil. Resnično: poznam mlade ljudi, o katerih lahko trdim, da jih ni vzgojila šola niti življenje v dolinah, ampak resna borba v gorah, in to zopet posebno pozimi in na smučkah.

Čudovito vpliva smučanje v gorah tudi splošno na telo. Oglej si dobre smučarje, kako siguren in elastičen je njihov korak, kako prožna je drža njihovih teles! Čudovito mirna zimska planinska природа, njena resnost in lepota vpliva tudi na dušo pomirjajoče. Smučarjevi živci so odporni; kdor je prebil dneve in tedne v zasneženih planinah, se vrača uravnovešen v mestno življenje.

In tvoja pljuča, ki v zakajenih pisarnah, gostilnah, delavnicah, kuhinjah, prenapolnjenih razredih toliko trpe, kje jih moreš bolje očistiti, prezračiti, nego če se na smučkah povzpeš po prelestnih, kakor z diamanti posutih gorskih pobočjih, ki bi jih sicer nikdar ne bi mogel doseči? Ko se odpelješ z vrhov v gladkem smuku proti dolini, kako te ostri, čisti gorski zrak prepriha znotraj in zunaj! Vprašaj fiziologe, ki so v visokih gorah preizkušali ljudi, povedali ti bodo, da te bo že samo bivanje na zimskih gorah prerodilo, ker vpliva poživljajoče na presnavljanje vsega tvojega organizma. Toliko bolje pa se boš počutil in toliko bolje se boš prečistil, če boš tam v višavah hitel preko pobočij na smučkah; telo ti bo potrebovalo novih sil, novih snovi, a vse staro, izrabljeno se bo oddajalo v pospešenem tempu.

Zato odpotuj v zimske gore! Ne le sam. Pomagaj mladini! Ona je prva, ki spada na smučke in v gore; v dobi razvoja je, ko je za dobro in za slabo najbolj dovzetna. Zato skušajmo posamezniki in oblast pripomoči, da postane mladina v čim večji meri deležna vzgoje planinske zimske prirode.

Opast pri Mokrici

Foto M. Lipovšek

Lipovšek Marijan:

Na obisku pri starki zimi

Do srede svečana traja oblast zime čez vso deželo. Takrat, ko stopi solnce v znamenje rib, takrat nekoč prešine dolino prva vest o pomladi. Morda je le toplejši pozdrav solnca, morda prezgodnja mušica; ali dih juga, ki preti snegu in spravi vse navdušene smučarje v neskončno žalost; ali prvi zgodnji nalivi dežja, ki izpirajo zimsko blato po cestah, morda celo prezgodnji metuljček-citronček ob gorkem opoldnevu! Takrat se dolina pripravi na praznik pomladi. Očisti se zimske navlake in vdano čaka prihoda klicarke življenja. A zima še domuje v gorah. Z belih snegov se reži v dolino in pošilja zdaj pa zdaj bridke pozdrave: slano, da pobeli deželo; snežne meteže z vlažnim snegom, da nam premočijo obutev; burjo, da pordeči ljudem po cestah nosove. Vsi vznemirjeni od teh burkastih pošiljk jo uberemo ob prvem prostem času pogledat v gore, kako se ima starka, čepeča sredi snegov. In vidimo: še je pri moči! Do slemena je zasula stanove v planini, do vrha znamenja po gorah. A njen sovražni drug, solnce, prej vse bedno in slabotno, se že pogovarja z njo iz oči v oči. Premalu bo nastal med njima srdit boj

za zmago. Podlegla bo, dobro ve, a značajna, kakor je, in trmoglava, kakor vsi gorjanci, se krčevito drži vsake opasti, preden jo solnce trešči v globino, vsakega plazu, preden se sproži v prepad, vsake iglice sreža, preden jo žarek stali.

V tem času pričakovanja je bilo, ko sva se s tovarišem napotila na Kalški Greben v Kamniških planinah. Enolično rjava in blatna je ležala zemlja ob Savi in Bistrici; čakala je pomladi, da se dopolni ura rojstva živih bitij, tačas pa je z nedoumljivimi silami snovala pod površino priprave za bodoča življenjeja. Visoko gori proti Sv. Ambrožu sva stopala mimo vasi Sidraža v naraščajočem mraku. Kako lepa so pota v ugašajočem dnevu, ko popotnika prehití noč, ko stopa po sivih potih v mračnih dolinah in se pne skozi črne gorske gozdove, ki so polni hresteče snežene skorje, stopa mimo visokih gorskih vasi daleč v hribovju, kjer rastejo iz mraka še temnejše gmote — kočé in tonejo za človekom v okolico, črno ko one same!

Za nekim ovinkom visoko gori v gozdu pa je zasijala iz mrakov in teme prva zasnežena poljana. Vrh nje naju je pozdravil beli ščip, hladno obsevajoč daleč nad nama svetlo cerkvico sv. Ambroža. Mrzlo je pihalo s pobočij, ki so se ogromna in široka vzpenjala nad dolinami. A zadaj za njimi so gore še višje, še mogočnejše, snegovi še hladnejši in krutejši. Dolga pot vodi do njih...

Strmina pod cerkvico je bila razprostrta v pravljličnih barvah. Goli listavci so kakor okostja oglodane veje moleli v mesečino. Okrog njih je bila tišina ko v mrtvašnici. Visoki mesec je od strani sijal na belo strmal in bilo je, kakor da njegova svetloba ni odsev žarkega solnca, temveč sij iz drugih, sanjskih svetov — tako koprenaste barve je tkal na snegu! Slišal sem že nekoč o takih barvah. Da, to je tista modra svetloba žlahtnega kamna iz dežele čurimurcev, iz pravljlične dežele otroških sanj, iz blaženega sveta, ki ni resničen, pa smo ga v detinstvu vendar občutili kakor živo resnico! Tako mi je bilo, kakor da bi stopil v deželo Palčkov Poljancev, v deželo smaragdnega meseca, velikih rosnih kapelj in majhnih travnatih kočic, na katerih spe kobilice, prepotrebni konjički onih malčkov! In ko sva dospela do studenca pod hišo, kaj nisva stopila k tisti srebrni vodici, ki je tako kristalno čista, da ni več vodica, ampak le še srebrna veriga, s katero se igrajo nežni krilatci? — O góre! Če mi niste dale ničesar drugega kakor to, da sem se vračal v deželo otrok, da sem umeval ta čudežni, širni pravljlični svet, ki ga prepletajo sanje in resnica, katerih nikdo ne razloči iz njih tesnega objema: če ste mi dale samo to, ste mi dale dovolj!

Pri mežnarju sva počivala. Potem sva se dvignila, da premagava še zadnjo tretjino poti, skozi listnat gozd do Križkih planin in čez belo, globoko zasneženo, v mesečini se kopajočo strmal do kočé. A tod ni bilo več sledov o otroških pravljicah. Na tej vesini je ostala od vseh le najživejša pripoved o gorski zimi, o mrzlem nebu in bleščečem se snegu, pravljica, ki je sama resničnost, hladna in jasna.

Drugo jutro sva vstala z dnem in odšla čez preval med Zvohom in Krvavcem v planino v Korenu. Na plazú sva s smučmi posnela

Kočna s Kalškega Grebena

Foto M. Lipovšek

snega čez pol širjave. Spodaj sva prišla na pot, ki je kazala na rebrih kopnine. Pod Mokricico sva hodila proti Kalškemu Grebenu. Bila je tamkaj tako značilna februaraska zima, ki na vsak korak spreminja oblike snega. V kotanje je nasula snežnih plazov, prisojna pobočja je strdila v sren, iz snežnih plasti pa zgradila stopničaste okorele luske in brazdasta površja. Prav težka je smuka po takem svetu; a rad potрпиš, da dospeš na vrh, kjer zastrmiš v mogočnost velikanov Savinjskih gora. Divja Brana, Skuta — lepotica, koničast očak Grintavec in košata majka Kočna, ta družina gorskih ajdov — lepotcev, odeta v bele plašče, strmi v modro nebo. Slika, ki jo gledaš s Savskega polja ali celo daleč tam z notranjskih višav, je tu zrasla tako močno, da si od njene veličine ves prevzet. Prej prijazne, domače oblike so tu neusmiljeno divje, velike in gospodovalne. Tu na Kalškem Grebenu šele vidiš njihovo resnično veličino, njihovo pravo razmerje do neba, do doline, prepadov in do majhnega človečka, ki z belega vršiča strmi v nepopisno sliko pred seboj.

Doli proti Bistrici se spuščajo strmine v naglih padcih. Zgoraj skaline in sneg, niže gozdovi. Prav spodaj se zvija tenek pas gorskega potoka. Sivozeleni mrak zimske sence, nad katero leži lahna megla mrzlega dne, riše na pobočja čudne like. Zada pod vrhom Grebena je na severni strani mala globelica, kamor strmo zasmučava, snameva smuči in se na solncu prav pomladno počutiva, ko se žarki v brezvetrju z močjo upirajo v blesteči sneg. Šele kasna ura naju prežene nazaj v kočo in v dolino.

Toplo solnce naju obseva, ko smučava skozi gozd k Sv. Ambrožu. Pod cerkvijo je reber že skoraj kopna. Kje je ostala dežela sanj, kje so nočne barve, kje je sploh sneg? V enem samem toplem dnevu ga je solnce na močno nagnjeni prisoji izpilo s površja. Rjava in gola leži zemlja. Komaj stakneva nekaj sneženih lis lepkastega snega, da zasmučava na ozko sedelce, kjer postane v senci kar nagloma od sile mrzlo. Nato pa po znani poti skozi gozdove, odprte jase in mimo vasi navzdol.

Le kje je vsa skrivnost prejšnjega večera? Dežela, ki je bila včeraj v mesečini tako čudaška in neresnična, nama danes brezobzirno kaže svoje rjavo lice. Iz noči sva prišla v dan, iz sanj v resničnost. A če ni več dežele palčkov, kaj ni ta resnična, živa zemlja prav tako lepa? Kaj mar ne diši po sveži prsti in po rjavi, usehli travi? Kaj mar ne čutiva, da je v tej zemlji slutnja pomladi in njeno napeto pričakovanje? Vznožja gora so se pripravljala na pomlad! Videla sva to v rjavih strminah, v blatnem gozdu, v črnkastih ogonih polj in v zaledenem vodnjaku, kjer si je voda že prebijala pot skozi ledeno skorjo.

O blaženi čas pričakovanja, ki si tako lep! Srečni dnevi, ki ste polni upanja in gotovosti, da se bo dopolnilo kroženje svetov, ko bo solnce tam v znamenju ovna klicalo iz zemlje življenje za življenjem! To bo oznanjalo prvo pogumno čebljanje ptičkov, prve cvetke na solčnih strminah in prvo regljanje žab v vaški mlaki ob pomladnem kraju rastočega meseca.

In gore? Čakale so in pričakale vstajenja, najlepših pomladnih dni. Z njimi smo pričakali tudi mi dolgega dneva, vročega solнца in ognjevite smuke. Debela plast snega je v boju s solncem enakomerno zravnana. Smuči drse brez sunkov, ne boje se zahrbtnih pasti, kretajo se ko na olju, dvigajo k razgledom na vrhove, padajo v dolgih smukih in v zavutih lokih po strminah navzdol. Tam pa, kjer se sneg neha, tam pri najnižjih gorskih planinah je vzkliil modri in beli pomladanski žefran, tam so vzcvetele trobentice, na prisojah kimajo zvončki, tam se odpirajo prelepa zardela lička gorskega teloha. Tam je že doma pomlad, ki si z milim in zmagovitim nasmehom osvoji končno ves gorski svet.

V deželo in v naše gore prihaja tedaj nov letni čas. Veliki krog leta se je zavrtil. Daje nam spoznavati čuda prirode v vseh njenih zvrsteh.

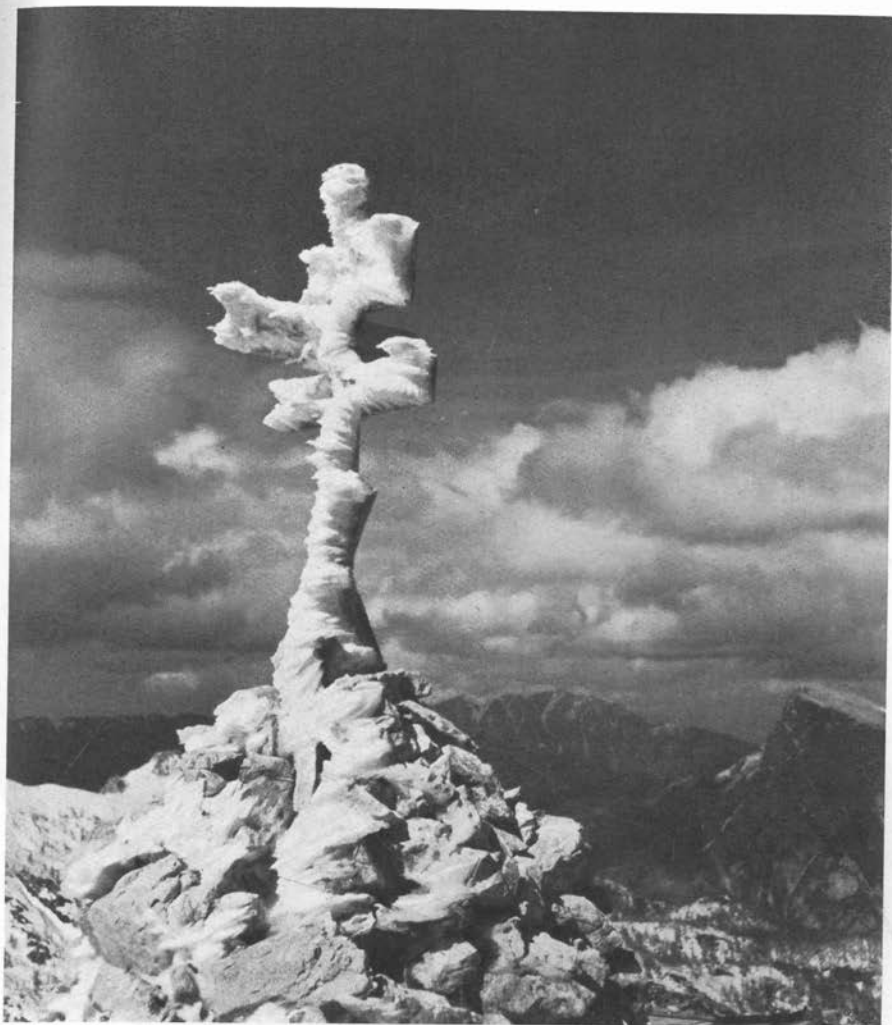

Foto Jože Kovačič

Dleskovec

Vzhodna stena Prisojnika

(V snegu, ledu in po skalah.)

I. Smer a: Po vzhodni grapi na Prisojnik.

Mraz, večja nevarnost in težavnost, kratek dan, vremenske neprilike so našega alpinista v zimskih mesecih do zadnjih let držale doma. Spoznal pa je rod, ki je in ki prihaja, da je bodočnost podjetnega planinskega udejstvovanja pri nas prešla pred vsem v zasnežene grape, grebene in stene. Kmalu bo v suhi skali preplezано vse — kako prav pride zima na pomoč! Ona spremeni vse, otežkoči — tako se bo začelo znova. Nekaj novega se bo treba naučiti in dela se že in narejeno je od našega človeka v naših gorah! Mladi, Vaša pot je težka; pogumno gor v zasnežene gore! Tam so venci zmag posuti še povsod. Redki so še danes udarci kladiva pozimi ali v zgodnji pomladi; toda kolikor jih je, ti udarjajo polno.

Rad se družim in razgovarjam z ogljarji, planšarji, pastirji in drvarji. Topot sva si v temni kuhinji s pastirjem Jakom kuhala večerjo. Plameni so medlo razsvetljevali kuhinjo; semtertja je švignil sij preko najinih obrazov — lepo je sedeti v taki družini in poslušati. Molčal sem, stari Jok pa je vlekel iz svoje čedre, pihal predse oblake dima in je bil živo zgovoren ta večer. Z vprašanji ga nisem motil. Začel je pri ovcah, kje vse je hodil za njimi, kam so ga v mladih letih privedle sledi po prepovedanih potih, kako se je zaskočil tista leta v gorah pri trganju rož za dekleta, h katerim je pod noč hodil vasovat v bajto na koncu vasi. Kar mlad in silno živ je bil ta večer, ko mi je govoril o mladosti. Pozno že sem ga prosil, naj mi pove kaj o doživetjih v zasneženih gorah. Za dolgo časa je pomolčal, iz čedre je pozabil potegniti dim... »Nič ni mojega življenja raztresenega po sneženih gorah, še manj mladosti; gori v vrheh in robeh tačas tuli in zavija le veter svojo ledeno pesem in sneg se mu pridruži, ki uniči vsako življenje; kar smrti je podobna zima v gorah, a ko se pomladi oglasé plazovi, je še huje — ne daj Bog, da bi doživel to prebujenje narave visoko gori v gorah!« — Nič ni pomagalo moje dopovedovanje, da so ljudje, ki jim je od dela izmučenim živa potrebe, da doživljajo svežost, moč in mir narave prav v zimi; v borbi z naravo premagujejo svojo slabost in preizkušajo svoje moči. On me ni razumel. Obsojal nas je, da hodimo plezat v sneg in led, nasproti viharjem, da si utiramo pota po žlebovih, grapah in rižah nasproti plazom — kje je lepota in korist? Ni me več poslušal, molče je odšel spat. Priznal je stari Jok, da je lepo v gorah poleti, mi pa vemo, da je narava mirnejša in veličastnejša pozimi nego poleti, bolj razburkana pomladi nego poleti. Stopite, Vi mladi, v gaz, zgazite jo globoko v sneg! Ta gaz Vam je pot v bodočnost novega planinstva.

Bil je še hladan mrak, ko sem tiho zapustil pastirjevo kočo in hitel med redkim pomladnim cvetjem gozdu in plazom nasproti. Veliko je bilo nanesenega snega na Prage pod Skednji. Rušje, veje,

kamenje in debela debela so se mešala med nasutine snega. Dvigal sem se preko velikih kep, proti grapi. Prav pod njo sem spoznal, da zgoraj ni prehodna; zato sem se umaknil na levo tako daleč, da sem stopil preko plečeta v drug manjši žleb. Tudi tu skozi so si plazovi zgladili prosto pot. Dereze so prav prijemale v trdo, poledenelo strugo. Strmina se je klonila igranje; le više gori je žleb zaprt s strmim skokom. (Poleti so v žlebu zagvozdene skale, prehod je možen skozi okno navzgor.) Ker se je strmina znatno zvečala, so plazovi brzeli tod mimo hitreje in so si svetlo izlizali pot. Šlo je in kmalu sem bil na lažji strmini, ki me je privedla v visoko krnico nad zadnjim in pravim Prisojnikom. Malo ljudi zajde v to skalno krnico; poleti imajo koze in ovce tu svoje mirno zatišje; krnica se imenuje Skednji.

Utrjena plaznica je vodila navzgor v levo pod skale in se je dvigala visoko gor v prvo grapo Zadnjega Prisojnika; iz nje se je prav pogosto usipalo. Ni bila moja pot namenjena tja, ampak više v jezik snežišč k zglobov sten v zgornjem kotu. Muka se je začela koj, ko sem izstopil iz struge; globoko sem se udrl pri prvi stopinji in takih mučnih je bilo še mnogo, preden sem se v krivuljah in počivalih približal glavni plaznici, ki je vodila v srednjo, neprehodno grapo. Lepo se dviga človek, čeprav je treba dobro stopati z derezami; veliko večji je užitek, nego z muko gaziti v globok suh ali moker sneg.

Prišel sem do vrha; vstopa v žleb nisem nikoli videl, zakrit je z visokim razom. Stal sem ob vstopu; prav mikavno se mi je zdelo: dvajset metrov sem moral visoko pogledati predse, da sem videl zgornji rob skoka, nad njim pa rdeče ožarjeni vrh Prisojnika. Lepa slika — pot navzgor! V žlebu je bil mrak, teman sneg, ki je više prehajal v led. Oddahnil sem se. Zasekal je cepin, le rahlo; odletela je luska, spodaj pa se je prikazala gladka, razmočena skala. Neznatne so bile prihodnje stopinje, majhne luknjice za prijeme; stal sem labilno. Vedel sem: če zdrknem, tudi ne bo nič slabega — ob cepinu bi se spustil po plaznici, nizko sem bil še in daleč je spodaj prepad. Stopil sem na rob, samo mala kotanjica je bila pripravna za počitek, više pa zopet skok, višji, strmejši, gladkejši. Nič varnega ni bilo dalje; pri padcu bi znal v spodnjem ozkem skoku pri nepravilnem lovljenju udariti ob skalo. Zato pazno više! Sekal sem stope in prijeme. Led je dopustil sigurnejše stope; večkrat sem pa le pogledal v strmini navzdol, da sem videl, kako bi se lovil, da bi bilo boljše. Grapa se je polehla in struga je bila polna trdega snega; gladko je šlo navzgor. Izhoda pa še nisem imel; niti videl ga nisem, čeprav sem se bližal robu. Grapa se je končala v temni poklini, prevesni, neprehodni. Levo ob grapi so se dvigale neprestrme stene, a bile so zasnežene; više gori pa so na robih visele prevesne opasti — nič varne in mikavne. Desno navzgor se je dvigala sténica, tenko prevlečena s snegom. Tam zgoraj bi se odpočil; a poti dalje zopet ni bilo, v rdeči luknji bi imel časa počivati in premišljevati, ali pa bi vsaj na varnem lahko užival prekrasni razgled na zasnežene gore.

Solnce pa ni več obsevalo ne vrhov ne sivih skal; tudi prevesne strehe niso metale senc v prepade. Oblaki in megle so se ovile okoli grebenov, se spuščale po grapah in robih. Kar naglo se je vreme

spremenilo. Mali in veliki plaziči so se spuščali, včasih krajši, včasih daljši. Treba bo hiteti, priti čimprej na rob, kar v stenico proti votlini. Nič prida ni bilo: snega za varovanje premalo ali nič, spodaj pa stena s krušljivimi majhnimi prijemi; dereze niso imele mesta za stop, prsti so me pričeli zebsti ob iskanju za bornimi razčlembami — postali so nečutni. Počivati bi moral; slaba stojlišča mi niso opomogla, le roke sem si ogrel. Najprej višje! Prišel pa nisem visoko. Moral sem se umakniti nazaj v grapo; tvegan je bil povratek.

Megla je postajala gostejša in hladna, trgalo se je vedno več: narava se je prebudila in bobnelo je navzdol, jaz pa tičim tu sredi sten brez izhoda, sam. Umik navzdol po grapi ni varen zaradi plazov, spodaj v žlebu bi me znalo kaj dohiteti. Zato navzgor! Tu ostati ne smem. Proseče sem se obrnil na desno navzgor in stopil na pot po stopinjah — le nekaj sem jih naredil! — pa je z desne plati čez prirohnelo, se zakadilo, padalo in grmelo — ali je to meni opomin? Ali mi narava grozi? Res, odstopil sem nazaj, se še nekajkrat ozrl na stene vsenaokoli: povsod sam veliki: »Ne!« Grmelo je vedno bolj; padalo z vseh strani, megle so me objele. Razgret sem bil — v negotovosti. Slonel sem ob cepinu, na roko pa mi je padla snežinka; vedno več jih je bilo, topile so se na razgretem telesu. Nisem vedel, ali se naj rogam zbesneli naravi ali naj zaskrbljen iščem izhoda.

Umik! Pot je poznana in privede sigurno na varno — ni to poraz. Prav taka pot je ko navzgor. Sestopal sem, nekajkrat je kaj malega prišumelo za menoj. V skoku spodaj ni bilo več sledu mojih stopinj; sekal sem znova, naglo. Nizko spodaj sem se ob cepinu spustil v plaznico. Snežilo je vedno bolj. Ko sem stopil v sneg, sem veselo zavriskal na varnem. Čudno: močno se je glas pomešal s snežinkami in z meglami, odmevalo je še dolgo od sten. Ne poražen, ampak z novim doživetjem sem se spodaj na Prodih poslovil od Skednjev, v upanju, da ne za dolgo. Premočen sem iskal zavetja pri veselem in zadovoljnem Joku.

Dolgo sem potem čakal na boljše vreme; prav mesec dni ni sijalo solnce ob nedeljah. Jutro je bilo hladno, zvezde so bledele! Visoko zgoraj na koncu krnice pri vstopu v žleb sem čakal solnca in počival. Pot navzgor je bila zglajena; zopet sem s cepinom in z derezami obdeloval ista vstopna strma, ledena skoka. Šlo je, in kmalu sem bil na mestu pod rdečo votlino. Več snega se je zadržalo v stenici, kamor sem vsekal stopnjo in prijem v sneg; povsod je držalo, solnce me je dvigalo in podžigalo. Teško strmo mesto sem varno preplezal, mimo manjše leve votline sem prečil strmo, zasneženo polico in skozi malo odprtino raz snežni greben sem padel v veliko večjo, dvorani podobno odprtino. Razgledoval sem se iz teme v svetli solnčni pomladni dan. Lepo je bilo in taki trenutki so, poleg onih težkih, plačilo na pristopu. Možic svedoči, kdaj sem bil gost votline.

Dalje sem prečil strmo, izpostavljeno polico nad grapo v veliki negotovosti v desno. Prišel sem na strmo snežno planjo pod belimi, gladkimi stenami. Prisojnikove Glave. Izhoda ni bilo videti nikoder. Šel sem ob levem stolpu — nenadoma se nad menoj v

levo začrta navpično navzgor strm kamin, poln snega in mestoma ledu. Dobro sem se zadihal, preden sem skozi njegovo 30-metrsko višino stopil nad spodnje votline. Proti vrhu me je vodila snežna vesina, nič kaj čvrsto pritrjena na podlago; če bi jo sprožil, bi šlo preko votlin v grapo. Razdelil sem svojo težo in si previdno utiral pot v ravni črti navzgor proti grebenu, ki sem ga dosegel nekaj metrov pod globoko zasneženim vrhom.

Razgled mi je bil v razvedrilo; planine so se bleščale v belini in v pomladnem solncu. Sestopil sem po novi Hanzovi poti. Nič lahkega ni, prečiti strme lijake na policah te poti. Šele v strugi Suhe Pišnice sem se ozrl in si priznal, da bo Prisojnik veliko zahteval od moža, ki si bo v zimi tu gori utiral pot do vrha.

Dobričina Hanza me je posušil, nahranil in s svojim humorjem osvežil. Pa saj on ni tega naredil samo meni — on vsakemu gostu svoje kočje postreže, kar najbolje zna in zmore.

Smer je prvenstvena, plezana prvokrat 25. IV. 1937 z umikom, drugikrat 27. V. 1937, v petih urah iz doline do vrha. Poletni smer ni preplezljiva, zaradi snežnih odlomov in vstopnih razmočenih, zglajenih, algastih preves. Plezal sam!

II. Smer b: Zadnji Prisojnik — vzhodna stena.

Smer je bila v mislih že zdavnaj začrtana; vse je bilo pregledano z vseh možnih strani. »Šlo bo!« Le tam v sredi stene, kjer ta postane strma in ploščata in se nad ploščami začrta navzgor žleb, nisem našel prehoda. Ploščata Prisojnikova stena je pravo nasprotje z razoranimi stenami Razora in Mlinarice. Tri police jo sečejo od leve proti desni navzgor. Vse so dosti zglajene in strme.

Odlašal sem več let s poskusom. Letos (1937) pa sva se z Levom odločila. Spala sva v hladu v koči Krnice prav pod streho, da sva razločno čula, kako kaplje udarjajo na deske. Padavino je noč dala in noč vzela. Skozi razmočeno rušje sva si nemoteno utirala pot do melišč pod steno. V pičli uri sva stala pri prvi polici (I.). Njo sva si izbrala za vstop; višje zgoraj sredi stene sva upala, da s police lahko prečiva na levo v osrednji kamin stene. Spočetka je šlo naglo in lahko navzgor, po dobro razčlenjeni, ne prestrmi polici. Ta pa se kmalu zoži in obenem dvigne v drnast hrbet. Stopi in prijemi so neznatni in še ti nezanésljivi, zeleni. Zato sledi širok prestop s hrbta v levo (klin!) v žleb, ki privede na prodnato glavo (možic!). Dalje vodi smer navzgor v krušljive poči (klin!); sredi njih se prestopi v levo na viseče plošče. Še korak dalje po gredi v dno kamina (možic!), po njem navzgor do zagate, tik pod njo se izpleza na levo v poč in po njej navzgor na široko drnasto in zaprodno vesino pod grebenskimi stolpi. Od tu je možen prehod po gredi na levo v sredo stene. Midva sva plezala navzgor v poč pod stolpi. Sredi njih prestop iz desne v levo poč preko strme plošče in luske. Iz poč se lahko izpleza v netežak izstopni kamin, ki privede na greben levo od ostrega stolpiča med dvema grebenskima stolpoma (možic!).

Prisojniki od Lipne Špice

Foto S. Aleksić

27. 5. 1937. Smer a: Iz Skednja po vzhodni grapi na Prisojnik. Župančič Uroš sam
 29. 8. 1937. Smer b: Smer v vzhodni steni Zadnjega Prisojnika. Leo Baebler in Župančič Uroš
 3. 10. 1937. Smer c: Smer v vzhodni steni Zadnjega Prisojnika. Dušan Klepec in Župančič Uroš

M = možici O = okno v Zadnjem Prisojniku Z. P. = vrh Zadnjega Prisojnika
 K = klini S = Skednji Z. = Zvoniki
 I. II. III. = police T = težak prehod in vstop v osrednji kamin P. = vrh Prisojnika

Sestopila sva z grebena po severni grapi, ki prav tu pride iz Skednjev na greben. Njo sta prva pred nekaj leti preplezala, po neuspehu tovarišev Kajzelja in Drogenika, S. Aleksić in H. Jurca. To je bil najin prvi pogled v to ploščato steno. Hotela sva videti, kako sprejema plezalca. Še daleč na levo od najine preplezane smeri je sredi plošč ukovan osrednji kamin: le skozi njega je najbližja pot do drugega okna v Prisojnikovi gromadi; z njim gleda orjak prav tako na svet, ko z onim, skozi katerega je izpeljana pot. Tja priti sva si želela; toda danes je bila gora silnejša od naju. Obljubila pa sva steni, da še prideva.

Plezala sva od melišč pri vstopu v polico do grebena šest ur; smer je visoka 400 m. Polica je lahka, težki so samo prestopi in krušljive poč. Sestop je najbolj priporočljiv po grapi v Skednje. Plezanje po grebenu dalje na vrh Zadnj. Prisojnika je zamudno in nelahko; dalje do vrha Prisojnika rabiš še najmanj 4 ure, in to samo, če plezalec pozna bližnjico po kozjih stezah pod Zvoniki.

Smer je prvenstvena — preplezana 29. VIII. 1937; plezala Leon Baebler in Uroš Župančič.

III. Smer c: Zadnji Prisojnik, vzhodna stena.

Sredi septembra 1937 je sneg pobelil vrhove gora. Rdeči zublji bukovja so se vedno jasneje črtali iz doline navzgor proti zelenim iglavcem. Leva, najboljšega plezalnega druga, nisem hotel motiti, dobrega nadomestnika seu dobil v mladem Skalašu Dušanu. Saj bodo mladi naši nasledniki. Steni sem bil zadnjič obljubil obisk. Hotel sem priti čim bližje osrednjemu kaminu. Tako je, če je plezalčeva radovednost dognana do viška: prej se ne umiri, dokler ne pride do spoznanja, da je narava vendar silnejša od neznatnega človeka. Pa še potem ga zamika, da bi ponovno preizkusil svojo moč ali — nemoč. Prva nedelja v oktobru je bila hladna, ko sva se preobuvala in navezovala zgoraj na meliških pod stenami Škrbine. Topot sva hotela poskusiti po zgornji (III.) polici priti kaminu do živega. Pod rdečimi, preperelimi vesinami v vzhodni steni zgoraj ob čereh Škrbine sva vstopila v izpran žlambor, ki naju je naglo pripeljal na označeno polico. Po njej sva napredovala na desno navzgor. Polica je zglajena, nagnjena na levo navzdol in visi v desno navzven; iz prehoda nad gladkimi prepadi in prav slabo razčlenjenimi, prevesnimi stenami pa nudi kljub temu užitek. Tu sredi stene odmeva vsaka beseda po dolgem času od žlebov Razôra, Gamsovca in v nebo vzkipele Rogljice, preko zaprodene Krnice. To igro in užitek razgleda sva si privoščila sredi police, ko sva v levi votlinici, polni apnenčevih kristalov, postavljala možica s podpisi. Smeh kot znak zadovoljstva je bil dovolj zgovorna priča plezalske sreče.

Kmalu višje nad votlinico je še dobršen del plošč, ki pa prenehajo za robom. Pleza se po drnasti, izpostavljeni polici še vedno desno navzgor proti krušljivi Glavi. Po poklini med Glavo in levo preperelo steno gre nekaj metrov navzgor do rahlo označene lašte, ki je drnasta med ploščami; po njej pride prečnica za raztežaj vrvi do rjavega odloma in korak naprej do votlinice pod strmim, prevesnim, širokim kaminom. Skrbno sva si zabijala kline. Prvi poskus ni uspel. Le dvoje višje zabitih klinov je olajšalo drugi poskus. Vedela sva, da sva v nepregledni strmi steni, na najtežjem delu smeri pod kaminom. Zato nisva odstopila zlepa. Drugi naskok je bil plačan z zabitim klinom v ploščah, res ne daleč od vstopa v osrednji kamin, ki bi ga z lahkoto izplezala. Plošče, ki so naju ločile od njega, so bile strme, masivne in niso nudile ne prijema ne stopa. Trenje na izpostavljeni vesini je bilo preveč tvegano. Vrv je postala ohlapna in pripravljena za sestop. Dolgo sva v votlini ugibala, kaj početi; težko sva se odločila za pravi korak. Zabit klin in — poglede sva pustila na odločilnem mestu, pa z molčečo obljubo, da klin ne bo dolgo sameval, ker prideva čim prej ponj.

Lašta se je ponavljala v obratni smeri do zagloba Glave s steno. Po krušljivem žlebiču sva bila naglo na Glavi, da si poiščeva nov prehod navzgor. Na levo proti kaminu ni bilo izgleda preko rdečih preperelih odlomov; na desno strmo navzgor pa so se črtale dosti razčlenjene poč. V nje sva vstopila in po raztežaju vrvi priplezala v algasto, mokro zagato, iz nje pa na desno prevesno lusko in po njej v dno strmega, od kamenja in vode zbitega kamina. Deloma skozi

njega, kjer pa postane preozek, pregladek in prestrm, ob njegovi desni strani sva prišla do vrha pri značilnem lijaku, ki nudi vodi odprtino skozi kamine. Tu dalje je možnih navzgor več izstopov. Midva sva krenila na levo po zaprodenem žlebu na raz in dalje po drnasti polici, ki preseče lijak, kateri se spušča navzdol v osrednji kamin. Spoznala sva, da bi smer skozi kamin v zgornjem koncu ne nudila užitne, pač pa nevarno pot po travnati vesini. Prečila sva lijak in vstopila v žleb, skozi katerega sva lahko priplezala do snega v Prisojnikovem drugem oknu.

Zavedala sva se: Nekaj sva le dosegla ta dan. Na Glavi desno ob oknu sva postavila možica. Desno takoj za robom sva se vzpela v lahek kamin, ki naju je pripeljal na greben nedaleč od vrha Zednjega Prisojnika. Za smer od melišč pod Škrbino do vrha Zadnj. Prisojnika sva rabila 6 ur; dve uri sva žrtvovala osrednjemu kaminu.

Smer je visoka ca 550 m, težke so edino počī nad prodno Glavo. Preplezala sta jo 3. X. 1937 Dušan Klepec in Uroš Zupančič. Že davno je od tega, ko mi je, majhnemu fantu, oče iz Kranjske Gore kazal visoko gori v sivih skalah pod nebom svetlo, od solnca ožarjeno liso. »Vidiš, to je okno skozi goro.« Strmel sem v to »okno« in si ga čudno slikal v otroški domišljiji. Okroglo dvajset let je minulo od tistega časa; oktobrsko, solnčno nedeljo sem ravno opoldne vstopil v to »okno«, to je v ogromno skalno katedralo. Okno je vodoravno, burja je vanj zanesla kope snega. Severna odprtina je široka ok. 25 m, in visoka dobrih 40 m. Sredi »okna« se prostor razširi, zadnja odprtina pa je ozka in visoka. S to mogočno sliko so se razblinile otroške sanje; saj človek sredi sten postane radi mogočnih Stvarnikovih stavb le opazovalec in občudovalec. — —

Pot, ki smo si jo izbrali plezalci, je navadno strma in trda; zato je i volja i življenje podobno poti. Odnehamo pa, ko spoznamo, da od užitka ni daleč nesreča; nikoli nečemo smrti, nikoli drugim naprtiti dela s seboj. Ni užitek ture ali pohoda ob nevarnosti ali prevelikem naporu; lepi spomini so ohranjeni le od tam, kjer je bila naša moč popoln gospodar položaja. Kar počenjamo, nikakor ni igra z nevarnostjo, le sreča individualnega življenja je to. Zavedamo se, da človek ni enak prirodi, le del nje je — kako bi mogel potem zahtevati ali pričakovati zmage nad prvotnostjo, popolnostjo, vseobčnostjo?

Uroš Zupančič:

V Triglavski steni, odeti v sneg in led

Minili so časi, ko smo v Vratih na sv. Petra in Pavla dan otvarjali plezalsko sezono. Od septembra do julija so gore pokojno mirovale. Bali so se naši predniki in bali smo se mi ledenega objema; a ne dolgo. Čas in dejanja v njem so zahtevala svoje. Ko smo sekali stopinje v svojo pot, kolikokrat smo lovili sapo, ki nam jo je odvzel ledeni veter! A kljub ledenim iglam, ki so nam bičale obraz, kljub mrazu, ki nam je mokro obleko strdil v ledeno skorjo, smo

prodirali v dolgozimski planinski svet in odkrivali njegove nezalutene krasote...

Vso zimo je snežilo po gorah; ko je pomladi posijalo solnce, so se spokojne gore prav narahlo prebujale. Vesna je stlala zelenje in cvetje po dolinah. Tudi gori visoko v stenah je solnce prebudilo naravo. Snežene stene so se tajale in zamajale, plasti so se pričele rušiti in plazovi so grmeli svojo pesem. Strmo so se zasnežile grape s padajočimi grmadami snega. Prevesni skoki so se zalili v strmino, vseskozi od grebena do zasneženih prodišč pod stenami so se skozi grape črtale globoke struge — ceste plazov! Učakal sem svoj dolgo in težko učakani čas: kar je poleti neprehodno, so plazovi zavrneli in naredili prehodno. Prehodno? Poskusimo!

Stala je pred menoj Triglavska stena, 10. maja 1936, ponosna in nedostopna; kot velik klicaj me je vabila in svarila obenem. Stal sem zgodaj zjutraj na ogromnih gomilah plazov v strugi Bistrice. Nikoli še niso plazovi nanесли tusem toliko snega. Saj ni čuda; že marca je pričelo padati in se je valilo preko Praga, skozi Slovensko grapo, Zimmer-Jahnovno grapo — Črni graben; tudi tam v Jugovi grapi se je nekajkrat odtrgalo ter zgrmelo navzdol proti Bistrici. Ozračje je bilo mirno in z vlago nasičeno; motila je to tišino le Bistrica, ki je vrela izpod plazov in se živo spuščala dalje preko kamenja skozi Vrata.

Ogledoval stene topot nisem. Trdno sem imel namen, da preplezam Zimmer-Jahnovno grapo naravnost navzgor. Kolikor vem, tu skozi še ni hodila človeška noga; poleti je grapa gladka in čestokrat pretrgana z neprehodnimi skoki, pozimi pa v tem delu stene itak še nihče ni bil tako zgoden gost.

Že pod steno vrh Praga sem stopil v pravo strugo plazov, ki jih je bilo tu vse polno. Ledena je bila struga in gladka. Pri prvi strmini sem se ustavil — tam v Jugovi smeri je zagrnelo, tanek bel slap je padal preko stene. »Že tako zgodaj!« Zaskrbelo me je, če me kaj sličnega sreča kje zgoraj v grapi. Hiteti bo treba, da prehitim solnce.

Vsekal sem prve stopinje in prijeme za roke; dereze so dobro prijele v ravno prav zmrznjeni, stlačeni sneg. Vstopna strmina je občutna; nič se ni polehlo, niti ne na polici, ki pripelje sem od Slovenskega vstopa preko grape na Nemški steber. »Čudno bo,« sem si mislil, »ko se že ob vstopu tako mučim in potim!« A bil sem dobre in močne volje; kar prijetno mi je bilo, ko sem se po strugi hitro dvigal v strmino. Vse dalje preko police se je strmina še stopnjevala; z Nemškega stebra sem bil včasih gledal v to grapo; zlizana in gladka je, le kamenje, voda in plazovi imajo tu skozi pot, a danes se je drznil i človek!

Dalje po strugi ni šlo. Ali naj se že umaknem na desni, snega prosti steber? Krenil sem iz struge tja; izstopil pa nisem, nogo in roko sem zagvoznil v poč med snegom in skalo: šlo je in »šlo bo, dokler bo šlo«, sem si dejal. Res, kmalu sem prišel do navpičnega kamina, ki se spušča z grebena v grapo; skozi je tekla voda, ki je raztalila sneg v grapi. Pregloboko bi se moral spustiti v dno grape

v objem globine snega; skala mi tudi ni nudila prehoda. Zopet sem moral zapustiti krajno poč, ki me je bila brez težav pripeljala precej visoko; umaknil sem se nazaj v plazno strugo. Kakor nalašč ob pravem času. Strmina je namreč dosegla višek in se je pogнала v

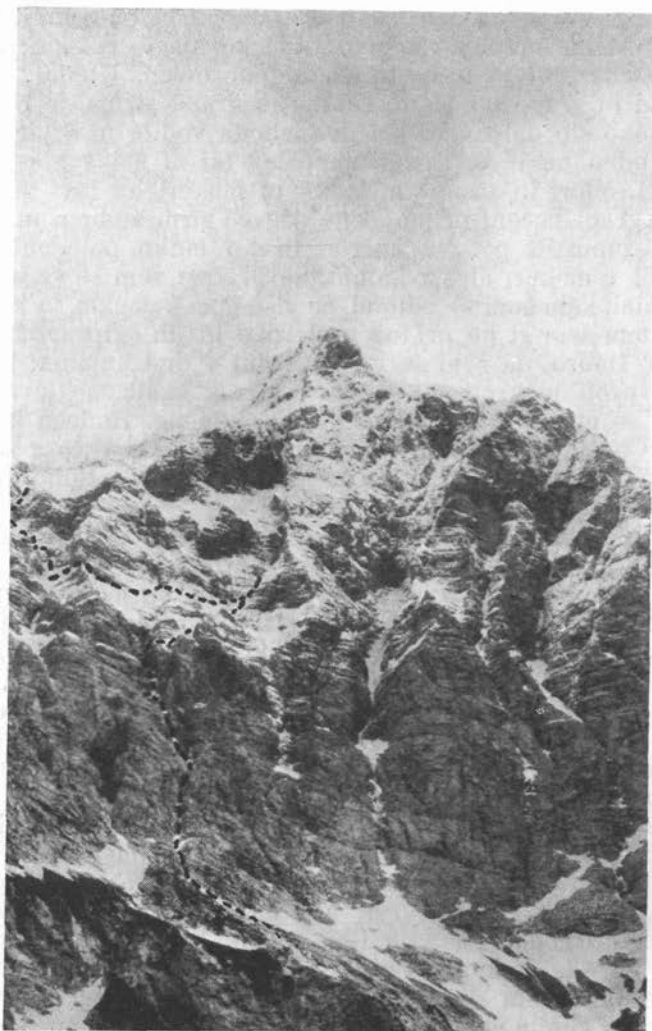

Foto
Slavko
Smolej

Triglavska stena: Zimmer-Jahnova grapa

10. 5. 1936: Uroš Župančič sam

strm skok. Mirno sem si sekal stopinje, nič se nisem pre naglil. Ko sem se prikopal do vrha, je zijala pred menoj razpoka; sneg je že odstopil od skale, po njenem gladkem delu je curljala voda. Špranja ni bila široka, a težavna. Preko ni bilo nikakega dobrega prijema, iskal sem ga v višini. Zaman. Zasekal sem cepin nad glavo — prijel

je. Dobro je, če imaš nad seboj vsaj eno trdno oporo — potegnil sem se in se vsedel na gladko, mokro skalo. Le s trenjem sem si, bolj leže ko stojé, pomagal naprej.

Za seboj sem pustil sneg in ozko, globoko špranjo; a že sem moral objeti nov sneg — hvala Bogu, bolj položen. Prilegel se mi je položni del v grapi, da sem se malo odpočil in opogumil; kajti, če bi šlo tako dalje kakor z vstopom, bi si kaj naglo poiskal izhoda na desno v steber, ki je prav tu dokaj enostaven. Gledal sem pred seboj Grad in grapo ob njem; čeprav je grapa strma, je bilo videti, da bi nekako šlo dalje. Saj sta dva izhoda vodila navzgor, eden na desno in eden na levo. Desni, navpični, mi ni šel v glavo; preveč strm je bil, odprt in zasnežen, leden in moker. Na levi bi me proti Slovenski grapi poceni pripeljal ne preveč strm žleb; a nisem hotel prepoceni zapustiti poti iz načrta. Preko tanko poledenelih plošč sem vstopil v moker, algast kamin. Še preden sem se vzel v skalo, sem pogledal, kam bom — odletel, če više gori omagam, in kje se bom lovil. Pri tem sem si pa pridno grel roke in jih pripravljaj na odločilno delo. Dobro, da sem se tesno stisnil v dno kamina; ko sem se zavaroval proti mokroti, ki je curljala niz skale, se je nad glavo zatemnilo — plazič je šel mimo in preko mene. Hudega ni bilo; le sapa mi je pošla in več strahu je bilo v meni. Nekaj časa sem se še tiščal v dno žleba, ne oziraje se na mokroto, vse na ljubo drage varnosti.

Čas pa je tekel; treba se je odločiti. Vedno sem pričakoval od zgoraj blagoslova, roke so mi dobro koristile, le dereze na okovankah so mi čestokrat kvarile stope. Kamin se je proti vrhu zožil v povsem mokro in gladko poč; drugače si nisem mogel pomagati, nego da sem se zagvozdit s telesom v njo, z rokami pa sem iskal nad počjo prijema. Nič! Vse gladko. Da bi se s trenjem dvignil više, mi je branila zgornja snežna streha, ki je občutno visela preko poči. Cepin ni hotel prijeti. Nekako z goljufijo sem se splazil vrh poč in se spravil k počitku pod snežno plast, ki je visela preko mene. Počakal sem nekaj časa — saj sem moral! Čuden in nemogoč se mi je zdel izhod iz te zagate, v katero sem sam zašel. Teman in moker sneg, iz katerega so mi curki močili obleko, je dal slutiti, da bi nič ne opravil, če bi ga začel obdelovati s cepinom. Dobro sem pregledal vse; nazaj nemogoče brez vrvi; niti na levo niti na desno ni bilo naznačenega izhoda. Pač; na levi strani, kjer se je sneg dotikal žleba, se je le-ta čudno prosojno svetil, iz njega pa je curljal velik curek snežnice. Tam sem poskusil in posrečilo se mi je. Nekajkrat sem udaril s cepinom — led je bil prebit. Vesel sem se izvlekel skozi ozko špranjo med snegom in skalo na skoraj ravno kotanjo. Dobro mi je delo, da sem se tako izvlekel iz brezupnega položaja.

Naglo sem šel po položni grapi dalje; daleč pred seboj nisem videl zapreke, pa tudi hiteti je bilo treba. Vedno pogosteje so se oglašali blizu in daleč plazovi, ki so v manjših ali večjih slapih padali preko sten v grape in žlebove. Nič varnega se nisem počutil več v grapi; če se kaj zaleti vame, bi me le preveč daleč vrglo in vleklo za seboj; bil sem že v višini nad Gradom.

Visoko pred menoj se je grapa končala v zagati pred mokrimi in temnimi stenami pod policami, ki vodijo iz Slovenske v Nemško smer pod Zimmer-Jahnovim izstopom. Tam preko ne bo izhoda; začel sem na levo in desno iskati pripravne police. Gori v višini prvega Nemškega stolpa se mi je pokazala ozka in opasno zasnežena polica, ki je vodila na desno k mojemu cilju. — Prav! Poskusim. Kar bo, pa bo; iz grape moram priti.

Nastopil sem tvegano pot. Nič več ni bilo trdega sigurnega snega; udiral sem se in se bal, da sprožim sneg pod težo telesa. Previdno sem prenašal ravnotežje noge na nogo; na zgornji strani sem se varoval s cepinom, a veliko bolj srečen in siguren sem bil, če sem dobil v trdni skali prijem za roke. Vsa previdnost je bila potrebna; kajti tik pod menoj se je stena pognala navzdol v divjem skoku do grape: videti je bila vsa moja pot navzgor. — Za vogalom se mi je nasmejala druga, bolj položna grapa; v njo sem se obrnil z veseljem in brez skrbi.

Kmalu sem bil zopet v globoki drči-plaznici, ki je pripeljala skozi okno in zavila proti desni preko Bavarske smeri na melišča pod Črnim grabnom. Bila je še globlja od prejšnje, bolj uglajena in ledena. Pri vsaki stopinji sem moral sekati, led in sneg sta mi brizgala v obraz in mi ga hladila prevročega; miru in počitka si nisem več privoščil, gnalo me je po strugi više, vedno više v vse večjo strmino. Za suhe, male plaziče in padajoče kamenje, ki je brnelo pesem okoli mene in me sem in tja zadelo ali pobelilo, se nisem mnogo zmenil. Preveliko in nerešeno je stalo nad menoj vprašanje: »Ali bo? Ali ne bo?«

Prišel sem po plaznici do okna tako visoko, da sem upal priti vanj s te strani; poleti je to nemogoče, ker se sneg konča že dosti niže. Do uspeha me je ločila meter ali dva visoka skala; nad njo se je lesketal led in više zopet sneg. Vstopil sem se na poslednjo ostrino snega in se vzel. Da! Toda cepin ni prijel v led, roka ni prišla gladke skale — bil sem prekratek. Vrniti sem se moral na sneg. Da bi se umaknil brez ponovnega poskusa, nisem hotel; znova sem se lotil dviganja — znova brez uspeha. Sneg se je pod nogami nižal od cepetanja, vedno dalje sem bil od zmage, moči tudi niso zadoščale, da bi dalj časa visel, sekal in iskal v stenici in nad njo. Še pogled in zadnji povratek — kako poražen sem se po strmini spuščal navzdol! Nekajkrat sem se ozrl nazaj, ker mi je v notranjosti govorilo: »Prepoceni se vračlaš!« Umikal sem se po ledeni drči z obrazom naprej, dereze sem po celem stopalu zasajal v strmino — naporna, a sigurna hoja! — dobro oprt s cepinom. Vem, da je bilo težko slovo od cilja, do katerega je bilo le še dva težka metra. Ni to poraz, le nemoč človeka je.

Predobro so prijemale dereze; siguren sem si bil in pohitel sem, nisem pa stopil na strmino niti enkrat pravilno: preblizu je bila peta strmini in prsti predaleč. Ostrine derez na peti niso zdržale teže in — Uroš je po drči leže zdrčal navzdol... Lovil sem se s cepinom, zaman! Jasno sem videl, da se bližam ovinku, kjer drča zavije v levo in se spusti navzdol. Nisem miroval, a čakal sem ne-

strpno, kdaj dosežem ovinek. Ali prej, preden bo cepin zavrl neprostoovoljno in neveselo gibanje navzdol? Da, čutil sem sunek: cepin je ostal zadaj, jedko se je ostrina zarezala v stlačeni sneg. Pač so bile roke nategnjene in telo drgetajoče, ko sem obstal, ležeč ne daleč od ovinka!

Ni tak doživljaj zato, da bi oplašil človeka; nasprotno: opogumi ga. Videl sem, kako sem jo korajžno, pa s previdnostjo mahal po policah tja proti rešitveni Slovenski grapi. Zimmer-Jahnov izstop mi ni ugajal, preveč snega je še viselo preko njega. — Tam sredi police sem na ploščah naletel na plitev sneg, ki je pokrival ledene luske na slabo razčlenjeni skali. Zamudil sem se; bil sem zopet nad grapo, pa rajši sigurno in počasi, nego neprevidno in naglo navzdol! Za robom sem bil hitro v drčah plaznic Slovenske grape. Topot sem se ognil Prevčevemu izstopu — mimo okna sem jo po pečeh ubral navzgor na rob stene, kamor sem prišel vesel, spočit, a precej razcapan: hlače so bile uničene od vbodljajev derez. Na Kredi me je pozdravil smučar — vesel odmev je dobil iz mojih suhih ust. Dereze sem zamenjal s krpjami in naglo gor na čaj h gostoljubnemu »Šestu«. Saj sem mu bil že davno pozimi obljubil, da ga pridem čez steno obiskat.

Nisem še bil sredi pota, že se zasuče pred menoj na dilcah — kdo? Šest, oni Šest, ki stori toliko dobrega nam vsem. »Saj sem vedel, da ni nihče drug ko Ti, ko sem Te ugledal s Krede, kako si izstopil! Res si držal obljubo.« — Postregel mi je, me okrepčal, posušil; iz hlač sva naredila dokolenke, potem pa navzdol čez Prag, čeprav me je svaril pred plazovi, ki so sedaj že kar naprej grmeli. — S Krede sem se spustil v kotel in mimo studenca preko prvih klinov v dolino.

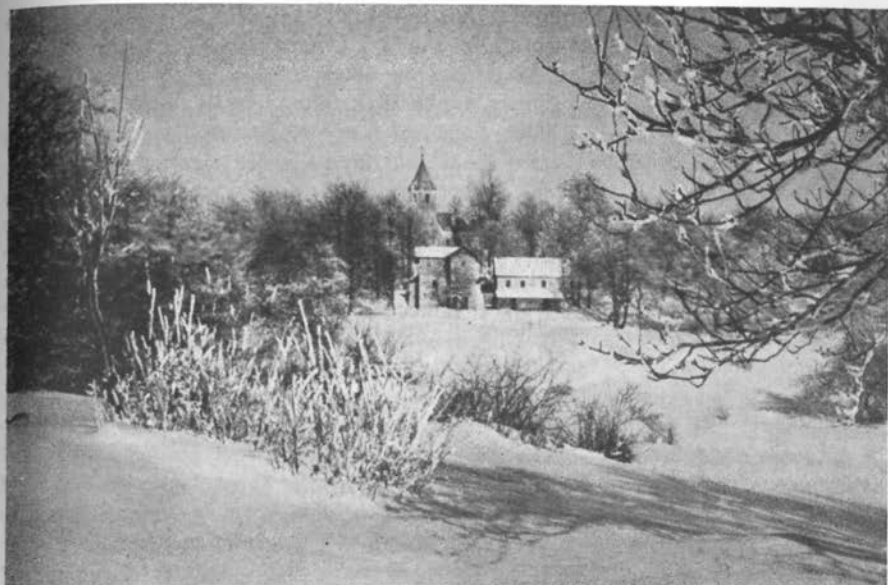
S poti sem opazoval slapove in poslušal njih šumno pesem; le naj tulijo, rušijo in hrumé! Jaz sem že na varnem; še skok preko pragov in bil sem tam, kjer sem začel, pod steno, ponosno poleti, veličastnejšo v zimi.

Jereb Rudi:

Pozimi na Gorjance

Kdor se je poleti sprehajal po pisanih preprogah gorjanskih košenic in občudoval krasno prelivanje barv Trdinovega Cvetnika, njemu pač ni prišlo na misel, da nudi ta svet tudi zimskemu obiskovalcu izreden užitek, ko bo s svojimi smučkami rezal lesketajoče se kristale po košenicah ali se spuščal po strmih pobočjih v tajinstveni Žumberak ali v dolino Kaštanice. Tako sva s prijateljem Slavkom že dobro desetletje poleti obiskovala tisočletne gorjanske gozdove in tihe planote; pozimi pa sva se tiščala zakurjene peči in se zamislila v solnčne poletne dneve tam gori.

Končno se je tudi med nas Dolenjce vselilo smučarstvo in je zlasti mladino spravilo pokonci. Midva s Slavkom sva kmalu imela za seboj smuško abecedo, s pikami vred; tako sva bila pripravna, da odrineva odkrivat zimske Gorjance. Ledene rože so cvetele na oknih in mraz je silil za rokav, ko sva, dobro opremljena, hitela z dilcami mimo samotnega znamenja na Gotenjskem polju. Običajno

Na Gorjancih: Sv. Miklavž

Foto Jereb Rudi

se ne hodi po tej strani na Gorjance; ali midva sva hotela v treh dneh, ki sva jih imela na razpolago, pregledati vse terene in sva se zato odločila, da greva po državni cesti do Gorjanskega prelaza, od tu pa po grebenu vse do Opatove gore nad Kostanjevico.

Takoj za Gotno vasjo sva pričvrstila smučke na noge. Ostra burja naju je podžigala k hitri vožnji, da sva kar kmalu prišla do znane gostilne Pri Zajcu (danes Badovinac). Od tu do prelaza ni več daleč. Na prelazu se na levo odcepi pot od drž. ceste, ki pelje k Tovarni. Po njej sva tudi midva krenila, toda že v Lipovcu sva se obrnila naravnost na greben. Vzpenjanje je bilo kratko in precej naporno; vsa vesela sva dosegla vrh ter vriskala in pela, da je odmevalo daleč po košenicah. Na tej strani Gorjancev sva bila menda prva, ki sva s smučkami na nogah občudovala razgled na Žumberške hribe, na ostri Oklinak, po dolini »Na Rakih«[»] proti Trdinovemu vrhu, v dolensko stran pa na bližnje Mehovo in na še v megli izginjajoči Snežnik.

Smuka je bila idealna, podila sva se po belih planotah okoli Oklinka in pod Trdinovim vrhom, poskušala sva celo s skoki na naravni skakalnici. Uspeh: neštete pike in židana volja! Pozabila sva na vse, predala sva se solncu in svetlim kristalom.

Nisva še vseh košenic prevalila, ko so začele lesti dolge sence iz gozdov, zvezde so se prižigale in naznanjale bližajočo se noč. Skoraj bi ostala vsa sama tam gori v beli samoti. Kar se je nebo pooblačilo in izpod srebrnega oboka se je začel sipati sneg. Noč je postajala vse temnejša; zato sva hitro zdrsnila mimo tihih žumberških vasi in že pozno v noči potrkala na gostoljubna vrata dr. Firisa v Radatovičih. Prijetno sva prespala noč pri gorjanskem Aljažu. Zjutraj se še ni dobro zdanilo, ko sva že zopet stopala nazaj proti Trdinovemu vrhu. Nebo se je bilo čez noč zjasnilo; ko sva dosegla vas Sekuliče, je prilezlo izza hrvaške

megle solnce in je osvetlilo vso pokrajino. Ljudje v tej vasi so naju radovedno motrili; redko se pojavi v teh krajih smučar. Črnooke Žumberčanke so naju izpraševale, česa iščeva pozimi na gorjanskih livadah, in so naju vabile h gorki peči. Prijazno sva odklonila njihova vabila in kmalu zapustila lepo vasico.

Globoko doli v soteski ždi od vsega sveta zapuščeno selo Rajakovići. Hitela sva mimo njega in stopila v gozd in meglo. Najino prejšnje razpoloženje je izginilo, postala sva kislja in sitna; vlažna megla se nama je vsedla na obleke in občutke. Ko sva lezla više, sva trdovratno molčala; tudi okrog naju je bilo vse tiho, le od časa do časa je neprijetni molk pretrgal glasni pasji lajež iz bližnje vasi Gaj, ali pa je samotni ptiček plašno vzletel in stresel za seboj vejico sipkega snega. Ko sva prišla iz gozda, sva bila na prvih košenicah. Dosti močan veter naju je presenetil in naju navdal z upanjem, da bo on razgnal sivo megleno tančico in nama v Trdinovem kraljestvu razprostrl solnčno smuko in razgled.

Nisva še dosegla Maličevega krča, ko je pred nama vsa bližnja in daljna pokrajina zažarela v tisočeri lučih jutranjega solnca; bele meglice so se dvigale in sprhnele na nebesni modrini. Prijetno je na tej Maličevi poseki, tako poleti kakor danes pozimi; a midva sva hitela više na vrh. Zopet sva stopila v gozd in smučke so pele enakomerno pesem. Že čisto blizu vrha se je gozd odprl in je prešel v podolgovato košenico. Danes se mi je zdela čudežno neresnična; primerjal bi jo ogromni, nadnaravni cerkvi, ki so ji stene do tal pripognjene v ivju se iskrece bukve, a oltarja sta ji bila porušeni cerkviči sv. Jere in sv. Ilije. Počasi in tiho sva se premikala po tej hiši božji, da bi čimdalje uživala v pobožni lepoti.

Malo trudna sva že bila, ko sva prišla na vrh in prislonila smučke v eni izmed cerkvic. Danes sva bila prvokrat v življenju pozimi na vrhu Gorjancev. Prav ponosen sem bil na to, še bolj kakor takrat, ko sem še kot otrok sam samecat skoraj ušel od doma in hitel na Triglav. Na vrhu razgled ni bil najboljši; kakih sto korakov v stran je Hrvaški vrh, od koder se je tedaj najlepše videlo na Hrvaško in v Belo Krajino. S Slavkom sva iskala v daljavi znane vrhove, vasi in doline. Na levi se je bliščal na prisojni strani strmi Pleš že daleč doli proti Zagrebu; naravnost pred nama pa je molel iz megle ostri rob Kleka nad Ogulinom. Škoda, da rajniki Janez Trdina, gorjanski bard, ni zahajal pozimi na Gorjance; lepota, ki bi se mu nudila tu gori, bi gotovo navdihnila našega ljubljenca, da bi ustvaril snežne volkodlake in zimske vile.

Ko sva se tako nagledala in tudi odpočila, se je začelo novo smučanje. Pred nama so ležale vse nedotaknjene brezmejne preproge belih smučišč. Ves dan do večera sva merila gorjanske košenice, spustila sva se v dolino Kaštanice, drsela proti Opatovi gori, občudovala globoko sotesko Pendirjevko, v kateri teče presihajoči studenec Prenehalik (ne Minutnik — to je namreč umetno ime za ta studenec, ljudstvo ga dosledno imenuje Prenehalik!), pogledala sva v drugo sotesko Kobile in, ko je solnce že zašlo za Straške hribe, sva se ob strmem pobočju Hude Peči vozila k Sv. Miklavžu.

Zopet so bile prižgane zvezde, ko sva dosegla starega znanca, Sv. Miklavža. V dve gubi stisnjen je čepel na robu Pendirjevke in se je tresel od mraza. Zraven njega pa stoji koča, nekdanja hiša za mežnarja, vsa neoskrbovana. To sva dobro vedela; zato sva imela vse potrebne reči s seboj. V kleti te bajte ima S. P. D. nekako zavetišče, porabljivo le poleti. Tu sva odložila bisage in dilce in se spravila na kuhanje prepotrebne večerje. Težka zadeva! Drv je še bilo, tudi kamin je ponižno čakal — ali kaj, ko je stavkal! Precej sva obrabila živce,

da sva končno le spravila v posodo nekaj takega, kar se jezikovno sme imenovati čaj. To zmes dežnice, pepela in dima sva pila z zaprtimi očmi. Za nadaljnjo kuho sva izgubila pogum. Noč sva potem preživela v pričakovanju jutra. Nekaj časa sva se premetavala po deskah, ki pomenijo posteljo, ali kljub najboljši volji in utrujenosti sva zdržala le do treh, ko sva šla zvonit jutranjico zaspanim Podgorcem.

Zjutraj sva prilično premražena pobrala prtljago in smučke in odrinila preizkušat košenice pri Gospodični in Tovarni. V začetku sva bila malo čemerna; ali ko sva pri Križu zavila na levo in v gladkem smuku po gozdni poti prisnučala na iztegnjeno dolinico, na nasprotnem koncu že vso ožarjeno od zimskega solnca, sva bila zopet dobre volje, spočita in sveža. Hitro sva pustila za seboj Krvavi Kamen, skrit globoko pod snegom, in skozi gozdni drevored sva privozila na tir bivše gorjanske gozdne železnice. Tu je moj prijatelj postal skoraj žrtev prevelikega smučarskega navdušenja. Kar na lepem se je zaletel v stoletno bukev, kakor bi jo hotel podreti; poskus se je končal z večmetrskim odletom v sneg. Brez drugih nezgod sva dospela do Gospodične, kjer se pa nisva zadrževala. Tu ni bogve kakšne smuke, pač pa je razgled obširen in jaz sem ga ponesel s seboj v svoji foto-shrabcici. Kmalu sva zopet kvarila deviško sneženo preprogo in puščala kulturno sled za seboj. Hitro sva švignila mimo borovcev in Treh topolov in že sva bila na košenicah nad Tovarno. Tu sva preizkušala svoje smučarsko znanje do popoldneva, ko sva se po strmih Gabrških rebrih pripeljala v Gabrje, kjer sva zaključila trodnevno križarjenje po Gorjancih.

Najin izlet je pokazal, da so te gorjanske planote krasna smučišča; razprostirajo se od državne ceste, ki pelje iz Novega mesta v Metliko, do Opatove gore nad Kostanjevico, svojih 25—30 km. Tereni so odlični, krasne košenice, pripravne za smučarje vseh stopenj. Velik nedostatek Gorjancev pa je, da tam nimate primerne zavetišča. Nadejamo se, da bo letos dokončana koča pri Sv. Miklavžu; pod streho je že.

Aleksandra Ivanc, Celje:

V snegu na Mrzlo goro

Pomlad se zbuja. Čudovita je Savinjska dolina v pomladanskem cvetju, v ozadju pa beli vrhovi, bleščeč se v solncu. Z motorjem in z avtobusom zdrdramo jaz, France, Fric in Miloš v Logarsko, namenjeni na Mrzlo goro. V svetli noči odrinemo proti Okrešlju. Ostro se črtajo beli obrisi gorá na temnem ozadju; prijeten je hlad, ki veje od njih, saj se kar ogreješ do Okrešlja, če si poleg nahrbtnika otovorjen z dilcami.

Oskrbnik Jaka je spal, ko smo priropotali pred kočjo. Milošev krepki vrisk ga je spravil pokonci, odprl nam je v toplo zakurjeno kuhinjo. Imenitno večerjamo. Kaj pa jutri z Mrzlo goro? Jaka je menil, da bo precej trda, biti moramo zgodnji, da smo na vrhu Hudega Praska, še preden posije solnce vanj; drugače se znamo peljati s plazom, od koder smo prišli. »Vreme bo pa kar, pravi večer-piha.« Vsakemu še naloži nekaj odej, potem pa spat.

Ob treh smo se izmotali iz toplih odej in ob pol štirih je že šlo po zmrznenem snegu proti Hudemu Prasku; Fric je ostal v koči. Od Savinjskega sedla sem je mrzlo velo, obetal se nam je krasen dan. Udarili smo jo naravnost po hudourniku. Sneg je bil od plazov stlačen in v grudah, da smo šli ko po

kamenju skozi do vstopa. Tu si privoščimo mal počitek, si pritrdimo dereze in se navežemo na vrv. Vstop je bil leden, cepini zapojo. V številnih kratkih ključih, ki so se ostro črtali v beli strmini, smo hitro napredovali. Tu pa tam je priletel kakšen kamen, kos ledu — solnce je obsijalo greben in tajalo ledeni oklep. Z Rinke in s Križa so se že oglašali prvi plazovi, odgovarjali so jim z močnim grmenjem oni z Brane, Planjave. Hiteli smo, da čimprej dosežemo greben. Proti vrhu smo morali prestopiti iz zasneženega žleba na levo v malo previsno steno. Zamudila nas je precej, ker je bila silno krušljiva, dasi je še ni obsijalo solnce. Vendar je šlo po sreči. Stopili smo na greben — solncu v objem. Tovariša sta zavriskala, da se je čulo daleč v dolino. Odgovoril je Jaka pred kočo in odzval se je Fric, ki smo ga opazili kot malo črno točko pod Turškim Žlebom, kjer je smučal. Ura je bila tri četrt na sedem. Malo počitka — zaslužili smo si ga. Gledamo in poslušamo. Gore okoli nas se oproščajo prevelike teže, pošiljajo jo v dolino; od vseh strani grmi. Kakšna je Brana — vsa zalita s snegom z ogromnimi strehami, ki režejo v modrino. Pa Rinka! Njena stena — tako strma! — se bo najprej sprostila snega. Križ tekmuje z njo. In Ojstrica! Kar zagledal bi se v njo.

Pod nami se je tudi začelo oglašati. Vsak še požirek »medicine«, potem naprej! Greben je postajal neroden, skale so bile mokre in krušljive. Treba je bilo radi plazovitega snega opreznosti, čula so se le kratka povelja; najmanjša nepredvidnost bi mogla postati usodna. Na desno in levo padajo navpične zasnežene stene, ki izpostavljenost grebena še povečajo. Ura je bila enajst, ko smo se za silo zavarovani ustavili na najvišjem vrhu grebena. Uvideli smo, da danes na žalost ne pridemo na vrh gore, sneg se je pri najmanjšem dotiku sprožil v dolino. Torej nazaj! Sestopali smo skrajno previdno. Stena, ki nam je že zjutraj delala preglavice, je bila zdaj še hujša. Posebno dobro sem si jo zapomnila jaz. Vrv je sprožila kamen, ki je vzel mojo glavo za tarčo: zabrnelo in posvetilo se mi je v stoterih zvezdah.

Prestopili smo v žleb, pričela se je vesela vožnja po razmehčanem snegu navzdol, stoje in sede, kakor je pač nanese, motena samo po kamenju, ki je frčalo s stranskih sten in prožilo plazove. Imeli smo srečo, da smo jim vselej pravočasno ušli.

Spodaj nas je, premočene in precej utrujene, veselo pozdravil Fric. Pravil nam je, da nas je opazoval prav od vrha, ko smo se vračali, in je pristavil, da smo jo kar poceni zvozili. In res se je odtod lepo videl strmi, zasneženi Hudi Prask in najvišji vrh grebena, na pogled nepristopen. V koči je Jaka imel precej opravka z našimi praznimi želodci. Še malo smuka izpod Savinjskega sedla si privoščimo, potem smo zlezli na malo skalo pod kočo. Grmenje plazov je utihnilo, le včasih se še utrga kateri kje visoko v Brani. Pogled objema gorske orjake, ki žarijo v večerni zarji. Vedno više drsi rožnati dih, najdlje se pomudi pri kraljici — Ojstrici. Izgine. Tiho prihaja mrak, mehko se ovija vrhov. Narava zasanja.

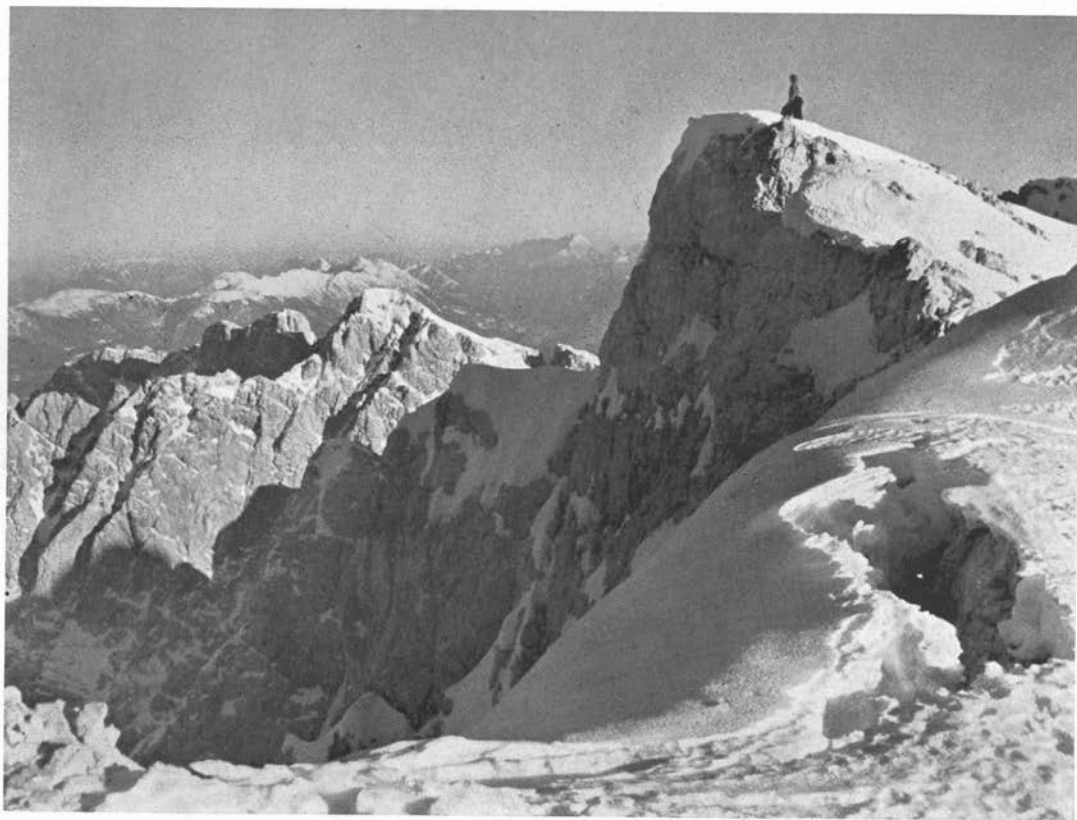

Foto Slavko Smolej

Na Veliki Martuljški Ponci (Božič, 1936)

Obzor in društvene vesti

Naš Janez Rožman († 30. dec. 1937). Kdo je bil? Kaj nam je bil? V letopis planinstva mu bo vestni biograf vpisal življenjske postojanke, do zadnje, toliko prezgodnje. - Rodil se je 31. dec. 1901 v Ljubljani. Študiral je v škofovih zavodih gimnazijo, od koder je prestopil na srednjo tehnično šolo, ki jo je končal l. 1922. Po izpitu je 3 mesece trasiral ceste na Lovčenu. S prislužkom je obiskoval tehniko na Dunaju; zaradi pomanjkanja sredstev je ni mogel dovršiti. Pri tvrdki Tönnies je nato služboval šest let in je l. 1932 postal samostojen stavbenik.

Kot dijak je iz Ljubljane šel peš na Triglav in nazaj. Kmalu pa je začel plezati, postal je soustanovitelj »Skale«. Plezalni tovariši so mu bili: Brandt, dr. Jug, Topolovec, Tavčar (vsi štirje so postali žrtve planin). Zadnja leta je plezal zlasti z dr. Jugom: v severni Triglavski steni, na Planjavi in drugod; v inozemstvu se je z Brandtom vzpel na Matterhorn (brez vodnika), na Monte Rosa, v Dolomite (od M. Cristalla preko Marmolate do Pala-skupine), v Bernino (Piz Palù i, dr.).

V Planinskem društvu se je kot odbornik udeleževal zlasti zadnja leta pri zgraditvi Doma na Komni, kjer je pokazal svoje odlične strokovne sposobnosti. Večkrat se je udeležil reševalnih odprav. Projektiral je skakalnico v Plnici in jo je tudi zgradil v prvotni zasnovi. Po prevratu je bil dobrovoljec na koroški fronti. Zapušča vdovo z dvema otrokoma.

Toliko je zapisal biograf v povestnico. — Prijatelj-tovariš (S. P. ali katehrikoli pobratim) pa se zamisli v bridko izgubo, in drhteča roka piše mrtve črke iz živega spomina:

Ob poslavljanju sem se letu, v času, ko so njegovi tovariši v planinah uživali krasoto zimske narave, je mirno prestopil prag tega življenja. Kdo bi vedel za njegove misli, ko je čisto sam v mali bolniški sobici na Gorenjskem, telesno strt, a duševno še čil in bister, pričakoval rešitve največje uganke življenja? Je li v teh zadnjih kratkih, toda po jakosti doživljanja neprecenljivih dnevih znova doživel svojo kratko, a vsebine polno plodovito življenje? Bogato na delu, trudu in razočaranju, pa tako skromno na brezkrbnosti in veselju!

Reven slovenski študent, sam za sebe skrbec v Ljubljani, na Dunaju, iz nauk ven pozvan v borbo za življenje! Kje se mu je odkrilo polje utehe in podviga iz tegob? »Skala!« Njeni ustanovitelji so se sestajali v mali sobici v Tivoliju, kovali načrte za dvig in prečiščenje našega planinstva. Med njimi je bil Janez Rožman, z njimi je iskal veselja in zadovoljstva visoko gori v planinah. Te so izoblikovale njegov značaj v kremenitost, ojeklenile njegovo voljo, pa tudi uokvirile njegovo dobrodušnost. Pokojni dr. Jug je izmed vseh najbolj cenil njegovo tovariško zvestobo; odkrito je izpovedal, da nje mu zaupa svoje življenje.

Sledila so viharna in nemirna leta — klasična doba slovenske alpinistike. Takrat nismo čitali njegovega imena v časopisnih poročilih o prvenstvenih vzponih, nismo ga srečavali pri ozkosrčnih planinskih debatah, pri ljubosumnem

tekmovanju za prvenstvene vzpone. Nič tega! Pač pa smo videli njegovo tiho, nerazkričano ustvarjajoče delo. Vzorna organizacija tedanjih smučarskih tekem »Skale« priča o njegovem sodelovanju. Z ljubeznijo se je oklenil zimske alpinistike, planinskega smučanja.

Končno se mu je tudi doma nasmehnila sreča. Ustanovil si je lastno podjetje, postal je skrben oče svoji družinici. Sredi poklicnih skrbi pa nikoli ni preslišal klica planin. Leta 1934. je presenetilo ves smučarski svet poročilo o rekordnih skokih v Planici. Rožman je bil za ogromno skakalnico narisal načrte, on jo je tudi zgradil. Kdo danes ve, da je ta tihi in nesebični delavec pravi snovatelj in graditelj ponosne skakalnice v Planici! Razen nje je zgradil še številne druge skakalnice v Sloveniji.

Prišla so zadnja leta. Prijatelji so s skrbjo opazovali, da njegovo zdravje peša. Sam tega ni opazil ali ni hotel opaziti. Delal je s podvojeno silo povsod, posebno pri gradbenem odboru SPD. Tako se je zgodilo, da je sredi dela omahnil. Enako tih, kakor v svojih srečnih letih, je bil tudi v svojem bolezenskem trpljenju. Vsak dan je slonel ob oknu svoje bolniške sobice in zrl tja preko Save na vrhove Julijskih planin. Nekega dne jih je videl zadnjikrat...

Kadar se mi najbolj zagledamo vanje, mislimo nanj.

Za točnost orientacijskih kart. Taka karta je za Pohorje nabita na pročelju postaje Ruše. Naprave te vrste, razvidne na važnih izhodiščih, so kot vodnik vse hvale vredne. A tak preglednik mora biti strokovno neoporečen in po izbiri nepistranski. Da uvažuje v prvi vrsti svoje, t. j. privediteljeve postojanke, se razume; kar prezreti pa ne sme drugih, vsaj važnejših. V tem oziru je navedena karta v Rušah žal nepopolna. Saj navaja za Pohorje samo štiri planinska zavešča: Ruško kočo pri Sv. Arehu, Pohorski Dom, Mariborsko kočo in Senjorjev Dom. Priznani nista niti bližnji postojanki na Smolniku (Hlebovo in Pension Lobjnica), da o ostalih osmerih planinskih napravah niti ne govorimo. Zato se zdi Pohorje glede oporišč za tujski promet naravnost revno.

V imenoslovju naj bi se karta držala prvotnih slovenskih imen. Ni prav, da je v njo sprejeta potvorba »Šiklarica«, ki izpodriva staroznano »Ribniško sedlo«. Znanstvenik in pohorski rojak, profesor Janez Koprivnik, je v »Planinskem Vestniku« 1913, str. 4, potrdil to »Ribniško sedlo«. Le redki ga imenujejo »Šintlarica«. Ime izvira iz nemškega »Schindel«, ker so tamkaj svoječasno izdelovali ekode (krovnice, kalanice). Te pa se izdelujejo na Pohorju kjerbodi; zato ni razloga, da bi zaradi enega takega opuščena torišča odrinili »Ribniško sedlo«. Isto je z imenom »Beigot«; za to točko je še vedno ohranjeno prvotno ime »Ploševa bajta«.

Nadalje se naj popravijo nadaljnja imena: »Lesjakov breg« (ne: »Lešnjakov breg«); »Sv. Bolfenk« (ne: »Sv. Bolfank«); ljudstvo govori o »Šentlovrenških« in ne »Sv. Lovrenških jezerih«, pozna »Žavcarjev« (ne »Žavčarjev«) vrh, ki pa se ne nahaja na Pohorju, temveč blizu Slemena na nasprotnem — Kozjaku; »Kebel« (ne »Kabel«); pri Zgor. Polskavi je kraj »Bukovec« (ne »Bukovice«); »Lokanja« (ne: »Lokanje«); »Senjorjev Dom« po imenu dr. Senjorja (ne: »Senjorjev«); »Ruta« (ne: »Rute«). Karta ima vneseno neko »Razpotje« na mestu, kjer poznamo le staro ime »Brvc«.

Brunon Rotter.

Planinski plesi so vsako leto najbolj priljudne in priljubljene plesne prireditve; njih dostojna domačnost privablja in približuje vse sloje in stanove, zdrav planinski duh očuva veselo, tudi glasno zabavo pred razuzdano razposajenostjo. Planinsko opremljeno plesišče pripušča in zahteva planinsko usmerjeno vedenje. Osrednje društvo SPD v Ljubljani prireja svoj planinski ples vsako drugo leto; letos je bil na vrsti, vršil se je ob ogromni udeležbi dne 1. februarja v dvorani na Taboru. — Istega dne je priredila Mariborska podružnica svoj vsakoletni planinski ples, takisto v nabiti Unionski dvorani. Ta podružnica je istočasno tudi letos, že tretjič, izdala poseben planinsko šaljiv list »Pohorsko politiko«, ki je »nepodkupljiv list za pohorski narod«. List je letos v zasmehu le strokovno planinski, in nekam resen, »politiki« se je daleč izognil. — Planinski plesi so se vršili tudi v raznih drugih krajih; posebno posrečen je bil v Slov. Bistrici dne 5. februarja in v Celju dne 5. marca; od drugod nimamo posebnih vesti, a so uspehi povsod nedvomni. Vselej so si odborniki s plesno prireditvijo naprtili veliko in odgovorno delo.

Delovanje centralne uprave Bolgarske turistične zveze (Centralnoto nastojateljstvo na Bolgarskija turističeski sjuz) za l. 1936/37 nam kaže zopet lep razmah te bratske organizacije, ki šteje ob koncu preteklega leta 4706 članov, organiziranih v 61 podružnicah, raztresenih širom planinske Bolgarije. Turistična delavnost društva se izraža predvsem v številnih skupnih izletih, ki jih bolgarski planinci radi in obilno gojijo (zadnja leta so podružnice redno vsako leto priredile nad 900 skupnih izletov z nad 13.000 udeležniki). Družabni način planinstva, ki se pri nas kljub mnogim poskusom noče udomačiti, očitno zelo prija bolgarskemu ukusu. Zanimiva je ugotovitev, da je med 41.264 obiskovalci plan. koč v Bolgariji bilo le 12.283 organiziranih članov Bolg. plan. društva, kar pomeni, da dve tretjini obiskovalcev koč sicer uživata ugodnosti društvenega dela, ne nosita pa bremen, t. j. ne plačujeta članarine.

Vedno znova preseneča ogromna stavbena delavnost bolgarske planinske organizacije; l. 1936 je imela vsega skupaj 36 planinskih stavb v svoji posesti, med temi eno vremensko opazovalnico (na Musala) in 4 visokoplaninska zavetišča. Koče so porazdeljene tako-le: 13 jih je na Stari Planini (Balkan), 6 na Vitoši in Golem brdu, 8 v Rili, 4 v Pirinu, 2 v Rodopi, 1 na Osogovem, 2 pa v ravnini.

Samo v l. 1936/37 sta bili otvorjeni dve novi plan. postojanki: zavetišče na Jumrukčalu (najvišji vrh Stare Planine) v višini 2200 m, in koča Er-Kjuprija v Rodopi. — Že v letu 1936 pa so začeli in v preteklem letu dovršili kar 6 koč (v l. 1937 so pričeli 4 nove koč). Vsega skupaj je torej društvo v komaj 2 letih povečalo število svojih postojank od 36 na 44! To je izvedljivo le z izredno aktivnostjo podružnic ter z veliko požrtvovalnostjo posameznih članov (Bolgari poznajo celo planinske mecene, ki z izdatnimi darovi omogočijo velike akcije društva!). Po vrhu vsega pa sta bila končana še dva planinska doma (v Šumenu in v Dupnici); domovi predstavljajo nekaj društveni in družabni center planinskih društev v večjih bolgarskih mestih.

V preteklem letu so pričeli Bolgari živo delovati na polju reševalne službe. — Med inozemskimi izleti, ki jih je društvo izvedlo v zadnjem času, se omenja zlasti izlet v Slovenske planine, od 2. do 10. septembra 1936. Poročilo naglašja pristrčen sprejem od strani slovenskih planincev, napredno turistično kulturo, ki se očituje pri nas, ter lepoto naših planin. Druga skupina bolgarskih planincev je posetila avstrijske planine. — Novost za nas je prirejanje agitacijskih tednov, ki so posvečeni razpečavanju agitacijskih brošur (posebne izdaje Bolgarskega turista v 10.000 izvodih).

Te prireditve so se glasom poročil obnesle prav dobro. »Bolgarski turist« se razpečava med člani v 3326 izvodih, kar pomeni, da so tri četrtine članstva naročene na društveno glasilo. (Na »Plan. Vestnik« približno ¼ naših odraslih članov!) — Tesne vezi vzdržuje Blg. tur. društvo s slovanskimi organizacijami (s katerimi je združeno v Asociaciji Slovanskih Plan. društev) ter s sorodnimi domačimi društvi (Blg. alpijski klub, Ski-sjuz, Junošeski tur. sjuz — omladinci). — Finančna stran društvenega delovanja kaže zlasti v preteklem letu zadovoljive rezultate: doseženo je bilo 114% proračunanih dohodkov. Dohodki so znašali 332.000 levov, izdatki 302.000. — Poročilo ima več nazornih diagramov, ki kažejo zlasti razpredelnico članstva, podružnic, glasila in drugih.

Bolgarski sjuz je pravi zgled, kako se s skromnimi sredstvi, pa z idealnim delom ustvarjajo trajne kulturne vrednote.

Dr. A. B.

Razgled po planinskih časopisih.

The Alpine Journal, maj 1937, letnik XLIX., št. 254, glasilo Alpine Cluba, London. Urednik E. L. Strutt. — Kakor običajno, prinaša ta najodličnejša angleška planinska revija prispevke, pomembne za resne planince ter pred in med tekstom dovršene ilustracije. — Na prvem mestu čitamo II. del **Stevensovega** članka »V stopinjah dr. Paccarda« — njegov dnevnik, kjer opisuje svoja raziskovanja kotline Tacul in možnost naskoka na Mont Blanc odtod (skica, ilustr.). Nato H. Tilmanova velezanimivo predavanje o skrajno težavnem, a uspešnem prvenstvenem vzponu na Nanda Devi (krasne ilustr. in načrt); to je eden najlepših planinskih podvigov v Himalaji; Nanda Devi je prvi izmed nadmočnih himalajskih velikanov, ki je bil premagan. Prav tako privlačni in sijajno

podani referat nam dobro znanega strokovnjaka kartografa E. Shiptona o končni rešitvi topografičnih problemov Nanda Devi-distrikta omenja potrebo stalnega himalajskega imenoslovja. — Sledi prevod Paul Bauerjevega članka »O nemški odpravi v Sikkim 1936« (med drugimi prvenstveni vzpon na Siniolchum 22.570 čev.), enega »najostrejših in najlepših vrhov na svetu«. — Z napetostjo čitamo o prvem vzponu na Mt. Waddington, »skrivnostno gor« (najvišji vrh Kanade), ki ga je naskočil in zavzel po težavnem in skrajno opasnem plezanju Fritz Wiessner, s člani ameriškega planinskega društva. Nadalje P. Montadona otožno-resni in duhovito šaljivi spomini in opomini ter tožbe starega planinca. — O učinkih strele na človeka visoko v planinah in o protiukrepnih piše iz lastne izkušnje N. Finzi, Klara E. Engel priobčuje dobesedno E. Montgolfierov odlomek iz dnevnika o njegovem neuspelem plezanju na Mont Blanc. — Schwarzengruber: prevod zanimivega spisa D. u. Oe. A.-V. po Kavkazu 1936 (krasne ilustr.). O smučarskem raju Nove Zelandije in smučarskem planinarjenju tam piše navdušeno Colin Wyatt. Različne beležke (med njimi L. Ameryja nam iz lanskega »Plan. Vestnika« 348 znana o Julijskih Alpah), spomenice, odprave (Dauphiné), obzori, seznam knjig društva in društvene vesti zaključujejo to elitno planinsko revijo. Milka M. T.

Alpinisme. Glasilo visokogorske skupine (Groupe de Haute Montagne) francoskega alpskega kluba; revija izhaja četrtno. Trije zvezki letošnje izdaje kažejo odlično višino francoskega alpinizma, bodisi da nam opisujejo prvaki-plezalci tvegane vzpone v stenah Grandes Jorasses in nje okolice (n. pr. Aiguille du Plan, Dent du Crocodile, Dent du Caïman) ali nas vodijo po strminah Dolomitov (Severna stena drugega stolpa Selle, Spigolo del Velo, 2. števil.) ali nam pregledno slikajo smuška in plezalna področja Obmorskih Alp (Alpes Maritimes; 3. zvezek). — Pregled važnih avstrijskih plezalnih vzponov prinaša Rolfa Wernerja spis »Les grandes Escalades Autrichiennes« (»velike plezarije v Avstriji«), kjer se peča zlasti z južno steno Schlüsselkarsspitze, s severno steno Laliderwand, z gorami v Gesäuse (severna stena Hochtora etc.). — Revija prinaša stalen pregled novih prvenstvenih tur, seveda predvsem v Franciji izvedenih, omenja pa tudi znamenitejše novice iz Alp sploh in iz izvenevropskih področij (Andi, Ruwenzori, Kavkaz, Himalaja). — Bibliografski del opozarja na važnejše publikacije in se ozira pri tem predvsem na francoske in nemške knjige. — Iz poročila o glavni skupščini visokogorske skupine posnemamo, da ima le 178 aktivnih članov; predseduje ji znani vodja francoske himalajske ekspedicije, Henry de Segogne.

La Montagne (Revue du Club Alpin Français), zv. 1.—7., 1937. — Letnik se pričinja z obširnimi, ves prvi zvezek revije napolnjujočim poročilom o francoski ekspediciji v Himalajo, ki naj bi »dokazala, da se francoski alpinisti morejo meriti s tujimi planinci«, predvsem seveda z Angleži, Nemci, Švicarji. Udeleženci te odprave so najbolj sloviti zastopniki franc. alpinizma. Vodja: Henry de Segogne, člani: Pierre Allain, Jean Arland, Jean Carle, Jean Charignon, Jean Dendon, Marcel Ichac, Jean Leininger, Louis Neltner, Azemar. Dasi ekspedicija ni dosegla svojega cilja Hidden Peaka (8068 m), je vendar pokazala pri prvem zaletu visoko kvaliteto svojih članov; saj so v enem samem vzponu premagali višino med 5000 m in 7000 m, edinstven primer v zgodovini himalajskih vzponov. Skrajno neugodno vreme, viharji in snežni zameti so zavrnilo to odlično moštvo. — V Dauphinéjo, in sicer v območje Grand Pic de l'Aile froide, nas vodita dva zanimiva članka v marčevi številki revije: Lucien Deviesa poročilo o zavzetju severozapadne stene te gore, preprost in močan opis prvenstvene ture, ki jo je pisatelj izvršil v družbi z Cervasuttijem, pa Jeana Charignona vzpon preko zapadne stene Aile froide Occidentale. — Slede spominski spisi, posvečeni Guidu Reyu: štiri pisma, ki jih je odlični italijanski alpinist pisal francoskim prijateljem, in reminiscence Guida Reya, ki jih objavlja Paul Guiton. Nato zanimiva poglavja iz dnevnika observatorija na Pic du Midi (2860 m) ter zgodovna postanka tega visokoalpskega opazovališča. — V majskem zvezku čitamo Jeana Carrera »Govor o gori«, kjer avtor obravnava različno gledanje ljudi na gore v raznih dobah in kaže užitke in koristi, ki jih imamo od gora. Ilustracija in vsebina sta enako odlični v spisu »Bakrotiski Mont Blanca pred l. 1935«. — Dr. L. Marceron pa naše, po plezalnih člankih utrujene misli vodi v barviti svet planinskih zlatičnic (Ranuncu-

lacéae) Savojske in Dauphinéje, med katerimi pa najdemo prav mnogo znank z naših gora (Ranunculus Thora, R. aconitifolius, parnassifolius etc.). — V juniju se še enkrat vračamo v območje Aile froide (Dauphinéja) ter plezamo v prvenstvenem vzponu preko črnega ledenika na Pic Central te gore. — Po kratkem obisku razglednega Rigija (odlomke iz Paul Guitona »Knjige o gorah, poskus v pokrajinski estetiki«, ki bo v kratkem izšla) se v duhu udeležujemo prvega zimskega vzpona na Dent du Caïman v Dauphinéji. — Naslednji (7.) sešit. nas seznanja s francosko transgrenlandsko ekspedicijo 1936, ki je imela predvsem znanstvene cilje, t. j. meteorološka, geološka in etnografska raziskovanja. — Strmi alpinizem je zastopan z opisom prvenstvenega vzpona po severni steni na Pelvoux v Dauphinéji, natančneje na takozvano Pointe Puiseux. Pierre de Champerville, načelnik sekcije Fr. Alp. kluba v Ventoux, pa nas vodi na Mont Ventoux po poti, ki jo je l. 1336 ubral Petrarca, »prvi alpinist«, čigar pismo o tem vzponu je tu tudi objavljeno. (Glej naše poročilo v »Pl. Vestniku iz l. 1937, 198.)

Revue Alpine. (Četrletno izhajajoče glasilo Lyonske sekcije C. A. F., franc. Alp. kluba). Letnik 1937, ki je že kompleten, ima nekaj zanimivih prispevkov, tako opis vzpona po severnem razu na La Cime du Vallon (3409 m) ali ture v masivu Grand Paradisa, tako na Grivolo, la Grande Rousse etc. (2. in 3. zvez.) — Iz zadnjega, četrtega, zvezka izvemo, da so v Francoski Guineji gore, sicer skromne (Monts Simbéré 884 m), vendar se vzpon na nje zaradi težko prehodne džungle in drugih ovir lahko glede težkoč meri s kakšnim tri- ali štiritisočakom v Alpah. — Letnik zaključuje poučen članek o spremembah temperature v Alpah (s skicami). Revija obravnava podrobno tudi francosko alpinsko bibliografijo.

Dr. A. B.

Proteus. Ilustrovan časopis za poljudno prirodoznanstvo. Leto IV. 1937. — Nad 200 strani časopisne oblike šteje ta letnik in 106 slik je vanj uvrščenih, prijetnih za oko in poučnih za študij, vse za naročniko 50 din. Naš Planinski Vestnik se veseli žive rasti tega štiritletnika, svojega zdravega polbrata; Vestnik vidi v njem sotrudnika in izpopolnjevalca v skrbi za spoznavanje in vrednotenje prirodnih posebnosti in krasot našega ožjega, širšega in najširšega — človečanskega domovja s strokovnega prirodoznanskega stališča. Uspeh »Proteusa« podpira napredek »Vestnika« pri posebnih planinskih ozirih; vzajemnost med njima je stvarna in celo osebna; saj so jima nekateri sotrudniki skupni. Seveda, skupne so jima tudi brige; kajti slovenska strokovna časopisa sta! Glava, duša in dušica »Proteusu« je njegov urednik dr. Pavel Grošelj; proteus je slep — dr. Grošelj gleda zanj s svojimi živimi, skrbnimi očmi... Trdna opora mu je trajno se pomlajujoča nekaka academia operosorum članov, ki zastopajo vsak svojo stroko, s prof. dr. Jovanom Hadžijem na čelu. Dvignili so »Proteusa« na višino, da ga slovenska prosveta ne more več pogrešati.

J.

Antibarbarus.

Piše dr. Jos. Tomiňsek.

Visoki Rokav, hud pes.

Visoki Rokav je res visok, Dolgi Hrbet je dolg, Zeleni Sneg je zelen, kadar sneg na njem skopni (v teh in takih primerih pišem Rokav, ker ni rokav, ampak gora; Hrbet, ker ni hrbet, ampak gorski greben; Sneg, ker ta Zeleni Sneg ni več sneg, ampak led; o tem bom o priliki razpravljal posebej); Beli potok je bel, zaradi belega peska in grušča. Nikoli pa ne bomo rekli, zavedajoč se, da je napačno: Visoki Rokav je visoki, Črni vrh je črni, dasi vedno pravimo Visoki Rokav, Črni vrh. Ako je torej lastnost stalna — kot prilastek — zvezana s samostalnikom (visok z Rokavom itd.), tedaj rabimo pridevnik na -i (visoki itd.); če pa lastnost prisojamo samostalniku le povedno, kakor mu lahko pripisujemo druge lastnosti (Rokav je visok, strm), tedaj nam služi pridevnik brez -i (visok, dolg). Taka stalnost lastnosti je podana pred vsem pri lastnih imenih, ne samo pri zemljepisnih, kakor pri ravnokar navedenih, ampak tudi n. pr. pri osebnih: Črni Jurij, Karel Veliki, Ernest Železni, Friderik Lepi, hudi duh = hudič; ali pri stvarnih in drugih: hišni ključ, beli dan. More se stalnost pri kakršnem koli

predmetu šele razviti in potem ostati svojska za vse čase ali pa samo za dobo rabe: »Domači zajec« — kunec ohrani svoje ime, čeprav morda živi divje; »rjavi hrošč« je vedno hrošč svoje posebne vrste, ki se pojavlja spomladi in se imenuje vedno s tem imenom, čeprav je morda tudi kak drug hrošč rjav in lahko o njem povemo, da je rjav, da je torej za dobo rabe, za našega gledanja postal »rjavi hrošč«. Vsak pes more biti hud; ne poznamo pa psa s stalnim pridevkom hud, ki bi torej bil vedno imenovan »hudi pes«. Zato je jezikovna — laž, če kdo pri vходу v stanovanje ali vrt nabije svarilno tablico: »hudi pes« — takega privilegija njegov pes nima; njegov pes more po naravi biti samo hud (ne hudi), a postane za nas »hudi pes«, če smo ga kot takega spoznali: »Ono dvorišče čuva hud pes; ta hudi pes ponoči ni na verigi«.

Tako razlikujemo določno pridevnikovo obliko na -i (visoki, lepi), ki se veže s samostalniki v določenem pomenu, in nedoločno brez -i (visok, lep) v zvezi s samostalniki nedoločenega pomena. To razlikovanje se je v slovenščini izrazilo ohranilo le v imenovalniku za moški spol ednine, torej z navedanim končnim -i, oz. brez njega; v vseh drugih sklonih, spolih in številih pozna slovenski pridevnik le eno obliko, to se pravi, da ne razlikuje določenosti in nedoločenosti: »Hudi pes« in »hud pes« imata isti rodilnik: »hudega psa«, isti množilnik: »hudi psi« itd.; pri ženskem in srednjem spolu sploh ni razlike: »Črna Gora« (dežela!) in prav tako (neka) »črna gora«, »tiho Zagorje« in »tiho zagorje«. V stari (cerkveni) slovenščini pa je bila razlika v velikem obsegu izvedena; v manjši meri je ohranjena tudi še v srbohrvaščini; a dosledna je v jezikih, ki imajo spolnik, s katerim izražajo določenost že pri samostalniku samem, ne kakor slovenščina: šele s pomočjo pridevnika, kadar ga samostalnik ima, sicer pa sploh ne. Določena gora je v takih jezikih »der Berg«, »le mont«, »il monte« (der, die, das; le, la; il, la itd.); nedoločna ostane brez spolnika ali z »ein, un...«; bolgarščina pa svoj spolnik strne s samostalnikom na koncu (postpozitivno) »vodata je najdobroto pitie«.

Ravno zato, ker imamo v slovenščini možno le eno tako razlikovanje, se prav mnogokrat pokaže omahljivost v zavesti, katera oblika je pravilna. Napake so: »Večer ni bil literarnik« (Straža, 7. 10. 1937: povedek mora biti »literaren«!); »Deseti oktober črni dan za Slovence« (istotam; napačno! Saj štejemo Slovenci, žal, več črnih dni, ne samo tega; v tej zvezi torej: »črn dan«); »K. je pričel svojo pot kot tipični (pravilno: tipični!) ekspresionist« (Sodobn., 1936, 268); »Ta kvaren (prav: kvarni!) vpliv socialističnega gibanja« (Slov. 22. 8. 1936); »Blažina je odšel kot desetletni (prav: desetleten — saj ni on edini desetletnik!) deček v Ameriko« (Jutro, 4. 11. 1937). V naslovih se predmet napove splošno, nedoločno, a v izvajanju postane določen; zato je napačen naslov: »63 letni starček si je vzel življenje«, prav pa je, da se v nadaljnjem o njem poroča: »Končal si je življenje 63 letni prevžitkar«, ker se zdaj govori samo o njem, medtem ko naslov zajemlje vse 63 letnike. Ravno narobe pa je na istem mestu (Sl. Dom, 18. 10. 1937) naslov pravičen: »Strasten pravdar« (saj je takih pravdarjev res več!), napačno pa je, da se v nadaljnjem, ko izvemo, kdo je ta strastni pravdar, nam on razkriva kot »70 leten prevžitkar J. L.«; če izvemo celo njegovo ime, potem je vendar »70 letni prevžitkar«. Slično: Ako je gospod J. S. za revne otroke daroval sto dinarjev, se ta plemeniti dar v naslovu more napovedati le kot »Plemeniti dar«, ker v naslovu še ne poznamo gospoda J. S. in njegovega daru (»Plemeniti dar« v naslovu je napačen; Slov. 30. 10. 1937). —

Samo opozoriti je treba, da imamo v slovenščini nekatere pridevnike in prideviške besede, ki poznajo za vsak primer samo eno, določno ali samo nedoločno, obliko. Slovnice (Breznik 185, 186) jih naštevajo. Samo določno obliko (na -i) imajo: pridevniki na -ji (volčji, kurji), na -nji (srednji), -ski (bohinjski); komparativi-primerniki (večji, višji); vrstilni števnik (prvi, drugi). Samo nedoločno: svojilni pridevniki na -ov, -ev (Robanov, brinjev), -in (Anin), -j (Martinj); svojilni zaimki: moj, tvoj, svoj, vaš itd.; posamezno: vsak čas (napačno: vsaki čas!). — Napačno je torej: »Boj za kraljevi (prav: kraljev!) spomenik« (Slov. 3. 10. 1937); saj bi tudi z naglasom »kraljevi v pomenu »kraljevski« (z Breznikovim Pravopisom) morali pripustiti v imenovalniku le obliko »kraljev«.

Alpinski odsek SPD

obvešča vse plezalce, da je Akademsko skupino SPD prevzela nalogo ureditve centralne plezalske kartoteke, v katero bodo vnešeni vsi prvi vzponi v naših Alpah, ki so bili doslej izvršeni. Ker bodo odslej priznani samo oni prvi vzponi, ki bodo vnešeni v kartoteko, poziva Alpinski odsek SPD vse plezalce, da pošljejo na naslov

Alpinski odsek SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/I.

opise vseh svojih prvih vzponov v kopni in snežni skali, ki jih doslej še niso nikjer objavili. — Po možnosti naj pošljejo tudi fotografije z urisano smerjo.

II. album planinskih slik

»Iz naših gora«

dobite v pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova 4/I
in v knjigarnah

Cena Din 60.—, za člane SPD Din 55.—

Znamenja v sili.

Planinska društva so uvedla za primer, da se nahaja planinec v stiski, »mednarodna znamenja v sili«. Ta znamenja obstoje v tem, da daje v stiski se nahajajoči šestkrat v eni minuti v enakih presledkih neki znak, na kar nastopi presledek ene minute. Po eni minuti ponavlja ta znamenja spet šestkrat v eni minuti. To dela toliko časa, dokler ne pride odgovor.

Odgovor dá tisti, ki je znamenje slišal, in sicer daje ta znak trikrat v eni minuti s prav takimi presledki. Odgovor je treba prav tako ponavljati trikrat vsako drugo minuto, dokler na pomoč kličeči ne preneha dajati znamenj.

Znaki so po okoliščinah in potrebi ali vidni ali slišni.

Vidni znaki so na primer mahanje z robcem, kosom perila ali obleke, vejo itd. Vidnost se lahko zviša, če je predmet privezan na palico ali cepin in če se izrabljajo barvni nasprotki, na primer temen predmet, če je ozadje svetlo (snežišče, belo skalovje), bel predmet pa pri temnem ozadju (ruševje, travnat svet). Daleč vidni so lahko znaki z odsevno svetlobo zrcala (zajčki).

Ponoči so vidni znaki svetlobni, dajemo jih lahko s kakršnokoli svetilko, z gorečo suho travo, trsko, vejo, papirjem.

Slišni znaki so: klici, žvižgi, trobljenje itd. Upoštevati je treba, da dela odmev ovčje meketanje često zelo podobno človeški govoric. Kadar so torej ovce blizu, je dobro dati človeškemu klicu potrebno razliko, na primer s kratkim dvojnimi klicem v različni višini, zategnjeno pojoče ali podobno.

Pri večjih razdaljah in v slabo preglednem in močno razčlenjenem ali težavnem svetu je dobro dajati vidne in slišne znake.

V stiski se nahajajoči naj zlasti ponoči od časa do časa znamenja ponavlja, da najde rešilna odprava hitreje in lažje pot do njega. To naj store tudi reševalci.

Enakomernost presledkov lahko določimo z uro, pa tudi brez nje skoraj prav tako natančno, če upoštevamo, da traja izgovor na primer števila eno in trideset nekako sekundo. S štetjem eno in trideset, dva in trideset itd. torej lahko pravilno določimo presledke med klici.

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA

SLAVIJA

POSLUJE V VSEH STROKAH
ELEMENTARNEGA IN ŽIV-
LJENJSKEGA ZAVAROVANJA

Tel. 21-76, 22-76

GLAVNO RAVNATELJSTVO V LJUBLJANI

»PUTNIK«

prodaja vse **vozne karte za domače in inozemske železnice** po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti;

prodaja **vozne karte za domače in inozemske parobrodske lnilje**, za krožna in izletniška potovanja po Jadranskem in Sredozemskem morju, kakor tudi za **prekomorski promet**;

prodaja **vozne karte za zračni promet** v tu- in inozemstvu, dalje spalna mesta mednarodnih društev spalnih voz itd.;

prodaja sejmske legitimacije, vozne rede, potovalno literaturo ter nabavlja vize;

kupuje in prodaja vse valute po najugodnejših dnevnih tečajih, honorira potovalne čeke in kreditna pisma, izdaja turistična kreditna pisma na marke in lire;

prireja izlete in skupinska potovanja z najmodernejšimi in udobnimi avtokari v tuzemstvo (Bosna, Južna Srbija, Črna Gora, Jadran) in v inozemstvo (svetovna razstava v Parizu, Rim, Benetke, italijanska in francoska riviera, Visoke Tatve, Dolomiti, Veliki Klek, Praha, Wien, Berlin, Budapest, Švica, Nemčija itd.); zahtevajte prospekte!

prireja cenena pavšalna potovanja in bivanja na Jadranski obali in na otočju; zahtevajte sporede!

nudi interesentom brezplačno vse informacije glede potovanj, deli prospekte, daje nasvete za potovanja, sestavlja vozne rede in programe potovanj itd. itd.

**NAJBOLJE IN NAJCENEJE POTUJETE S POSREDOVANJEM »PUTNIKA«!!
S TEM SI PRIHRANITE ČAS IN DENAR!**

Zastopstva »PUTNIKA« v Sloveniji:

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET, LJUBLJANA: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Ljubljana, Gajeva 3 in hotel Metropol, Bled in Jesenice.

TUJSKOPROMETNA ZVEZA, MARIBOR: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Maribor, Aleksandrova 35 in glavni kolodvor, Celje, Ptuj, Rogaska Slatina, St. Ilj, Gornja Radgona in Dravograd.